

rAntGroen

België - Belgique
P.B.
WILRIJK 1
8/5124

P106235 - Driemaandelijks tijdschrift van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen - juli - augustus - september 2014 - jaargang 13 nr. 51

© René Heylen

13 juli: pinteling

3 augustus: de Maat

28 september:
Zoerselbos

natuurpunt
Zuidrand Antwerpen

www.zuidrand.be

AFZENDER en VU:
Guido Callaerts
Frans De Cortlaan 42
2610 Wilrijk
Afgiftekantoor Wilrijk 1

© Rudy Vansevenant

Bestuursleden en coördinatoren

Hugo Waeterschoot, voorzitter
 en coörd. Beleidswerkgroep
 03/455 22 12 - 0477/33 23 30
hugo.waeterschoot@scarlet.be
 Erlend Hansen, secretaris
 03/457 46 99- erlend.hansen@skynet.be
 Guido Callaerts, penningmeester, coörd.
 ledenadministratie en behaagactie
 Frans De Cortlaan 42, 2610 Wilrijk
 03/828 11 03-callaertsguido@telenet.be
 Rudi Leemans,
 conservator Groen Neerland
 03/828 43 16-rudolf.leemans@telenet.be
 Tuur Wuyts, contactpunt Fort 7
contact.fort7@zuidrand.be
 03/449 99 11- 0474/55 25 75
arthurwuyts@telenet.be
 Bob Gabriels, webmaster
bob.gabriels@telenet.be
 Lucy de Nave, bestuurslid
 03/237 99 52-lucy.denave@antwerpen.be
 Ronny Deckers, bestuurslid
 0485/55 45 31-ronald.deckers@telenet.be
 Nicole Boussemaere, bestuurslid
 014/73 53 94
nicole.boussemaere@gmail.com
 Maggy Troffaes, bestuurslid
 03/827 83 60-maggy.troffaes@skynet.be

Redactie rAntGroen

rAntGroenverantwoordelijke:
 Guido Van Boeckel
 03/455 01 27-redactie@zuidrand.be

Verslagen te zenden naar:
 Tuur Wuyts
 Mestdaghplein 15/4, 2610 Wilrijk
 03/449 99 11-arthurwuyts@telenet.be

Zuidrand.waarnemingen.be:
 Gilbert Van Ael
 03/827 05 10-gilbert.van.ael@telenet.be
 Veerle De Saedeleer,
vee_saddler@yahoo.co.uk

Verdeling: Guido Callaerts
 contactgegevens: zie bestuursleden

Contact voor geleide wandelingen
 in Fort 7:
 Natuurwandelingen:
 Tuur Wuyts
 03/449 99 11-arthurwuyts@telenet.be
 Monumentwandelingen:
 Philippe Vanhove
 03/825 02 43-philippevanhove@telenet.be

in Groen Neerland:
 Rudi Leemans - 03/828 43 16
Groen.Neerland@zuidrand.be

“The day after”... of juist een startschot...

De cursus ‘erfgoedgids’ voor het Fort was zondermeer een succes en voor de opendeur van 6 april kwamen zomaar eventjes 2000 mensen opdagen en dit op een halve dag. Het is duidelijk dat het thema Natuur EN Monument aanslaat en nieuwe mensen in contact brengt met het Fort en onze doelstellingen. Allereerst natuurlijk mijn bijzondere dank voor de meer dan 60 vrijwilligers die dit tot een ongeëvenaard succes maakten. Het officieel moment rond de inhuldiging van het eerste toelichtingsbord rond het project Natuur en Monument bracht erkenning en veel nieuwe contacten met zich mee, waarop we nu kunnen bouwen.

Zo, nu even op onze lauweren rusten...? Zeker niet, laat ons dit evenement en momentum maar eerder beschouwen als een startschot voor de verdere opleiding en begeleiding van een gidsenkorps rond Monument en Natuur, het uitwerken van een monumentenroute op het Fort, reguliere gidstochten op het Fort rond beide thema’s, een aantal herstelwerken... Je merkt het: inspiratie en motivatie genoeg die we samen met derden nu kunnen omzetten in realiteit. Wil je hierbij aansluiten en ook meewerken aan het project Natuur en Monument, laat het dan snel weten.

Maar ook rond de discussie over de overdracht van het Fort aan Natuurpunt en de discussie met het stadsbestuur rond de overdracht van de buitenrand ingekleurd als natuurreservaat, gaan de gesprekken duidelijk vooruit. We zijn er nog niet, maar het duidelijke engagement van ANB en van het stadsbestuur laten het beste verhopen. Alvast onze dank daarvoor en laten we er ten volle voor gaan.

Maar ook andere gebieden binnen de afdeling liggen in ons aandachtsveld. De beheervisie voor Groen Neerland krijgt vorm zodat we stap voor stap de natuurontwikkeling van het gebied kunnen begeleiden.

Tot slot werd een belangrijke stap gezet te Hove met de openstelling van het gebied Frijthout. De inrichting van deze ruim 15 ha grote open ruimte, gelegen tussen Hove, Boechout en Mortsel, werd gestart met de aanleg van een sympathieke toegangspoort en de landbouwpraktijk gestoeid op maisteelt werd omgezet in grasland, bloemenmengsels en boekweit (om de voedingstoffen uit de bodem te halen). De afdeling begeleidt de planning voor de inrichting van het gebied en heeft de Minaraad en het bestuur geadviseerd omtrent hoe het gebied best kan ingedeeld worden om een evenwicht te vinden tussen zachte mobiliteit, zachte recreatie en natuur.

Natuurpunt staat duidelijk voor meer en toegankelijke natuur... en daar bouwen we met onze afdeling dubbel en dik aan mee.

Hugo Waeterschoot, voorzitter

Contacpunten Zuidrand

Edegem	Wilrijk	Hove
Erlend Hansen Verbindingsstraat, 42 2650 Edegem 03/457 46 99	Tuur Wuyts Mestdaghplein, 15/4 2610 Wilrijk 03/449 99 11	Wim Van Deynse Veldkantvoetweg 97 2540 Hove 03/455 10 70

Omslagfoto: Boomkikker © René Heylen
 Foto's p.2: Zwarte roodstaart © Rudy Vansevenant - Hommel op Smeerwortel © GvB

Alle betalingen voor onze afdeling dienen te gebeuren op volgende rekening:
BE02 9799 7675 4740 BIC: ARSPBE22 van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen.

Op uw betalingen steeds reden van betaling, uw naam en e-mail adres of telefoonnummer vermelden a.u.b.

Fiscaal aftrekbare giften (min. 40 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening **BE56 2930 2120 7588 BIC: GEBABEBB** van Natuurpunt vzw, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen met vermelding "Afdelingsfonds 3722, Zuidrand Antwerpen".

Iedereen is welkom op alle wandelingen. Honden zijn niet toegestaan op onze activiteiten.

De gids/leiding treedt op als educatieve begeleider van Natuur- en Milieueducatie Natuurpunt.

- kostendelend vervoer (5 eurocent/km)
wordt op de afspraakplaats georganiseerd

- kindvriendelijke tocht

- inschrijven/aanmelden noodzakelijk

- in samenwerking met vogelwerkgroep Ardea

1 = slentertocht
2 = kleine makkelijke afstand
3 = stevige maar niet moeilijke wandeling
4 = stevige en moeilijke wandeling

1 = algemene tocht
2 = natuurthematocht
3 = specialisatie voor iedereen
4 = determinatietocht

Zaterdag 5 juli - 15.15 u.

**Bezoek aan het VOC (vogelopvangcentrum) in Kapellen
& Nachtzwaluwentocht in 't Marum te Brecht**

Een heel bijzonder startuur van onze activiteiten vandaag ... Om 15.15 u. vertrekken we op de Bist te Wilrijk richting Kapellen. Daar hebben we om 16.00 u. afspraak voor een bezoek aan het vogelopvangcentrum.

Het Opvangcentrum voor Vogels en Wilde dieren, gesitueerd op de grens Brasschaat-Kapellen, werd opgericht in 2006 omdat er in het Antwerpse havengebied en de streek ten noorden van Antwerpen geen opvangmogelijkheid bestond voor hulpbehoevende wilde dieren. Elk jaar opnieuw worden er meer dan 3000 wilde vogels en andere inheemse dieren opgevangen. De

dieren die voor verzorging en revalidatie worden opgenomen, worden daarna opnieuw in de natuur vrijgelaten. Het opvangcentrum zorgt ook voor de opvang en de revalidatie van verwaarloosde of illegaal gehouden wilde dieren die door de bevoegde instanties aan het VOC worden toevertrouwd. Wij krijgen de kans om achter de schermen mee te kijken hoe alles daar in zijn werk gaat: de opname, de verzorging, de voeding, de voorbereiding op de terugkeer en de vrijlating in de natuur. Nadien maken we nog een korte 'nestkastenwandeling' waarbij we opnieuw een deskundige uitleg mogen verwachten.

Tegen de klok van 18 u. gaan we onze boterhammen opeten in een gezellig cafeetje. Daar kunnen we ruim onze tijd voor nemen, want ... pas om 20 u. worden we opgewacht door Marieke Berkvens voor een wandeling in 't Marum te Brecht (een deelgebied van het Groot Schietveld). Tegen het vallen van de duisternis zorgt Marieke ervoor dat we op de plaats zijn

waar we de geheimzinnige Nachtzwaluw kunnen spotten. Een waarneming van deze bijzondere soort levert steeds een kippenvelmoment op en deze keer mogen we dit beleven in een anders zelden te bezoeken gebied. Enige, maar belangrijke restrictie bestaat erin dat we hier van het ANB (Agentschap Natuur en Bos) maar met **maximum 15 personen** kunnen aan deelnemen.

Misschien is er nog een plaatsje beschikbaar.

Contacteer Rudy Vansevenant indien je in laatste instantie toch zou willen deelnemen.

Afspraak: we vertrekken aan de Bist om 15.15 u. en zijn pas omstreeks middernacht terug!

Mee te brengen: verrekijker, vogelgids, aangepaste kledij (voor de avond/nacht), picknick.

Gidsen: VOC: plaatselijke medewerker

Nachtzwaluwentocht: Marieke Berkvens

Leiding: Rudy Vansevenant - 015/32 08 05 - 0475/49 03 68

Zondag 13 juli - 14.30 u.

Fortwandeling - Pinteling en 2e hands boekenverkoop

De zomervakantie is nog niet zo lang begonnen maar voor de thuisblijvers is er een ontspannende fortwandeling. Ze zullen natuurlijk uitkijken naar en genieten van bloeiende planten, kleurrijke en minder kleurrijke paddenstoelen, overvliegende

vogels en zoemende en springende insecten.

Rond 17.00 u. openen we ons pop-up café naast de IJsvogel voor een frisse drink en gezellige babbel.

Zoals verleden jaar zullen er ook 2e handsboeken verkocht

Verzekering: ieder lid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpuntactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid.

Inschrijving voor de autobustochten: de algemene prijs is 16 euro. Studenten betalen 14 euro. Alle gezinsleden tot en met 12 jaar gaan gratis mee indien vergezeld van ouders.

De eerst ingeschrevenen hebben voorrang indien de deelnemingsprijs betaald werd. Wie na storting niet mee kan, moet zo vlug mogelijk de leiding verwittigen zodat mensen die op de wachtlijst staan, kunnen meegaan.

Indien er onvoldoende inschrijvingen zijn, gaat de tocht door met eigen wagens.

Annulatie bij autobustochten: leden die door ernstige redenen niet kunnen deelnemen en uiterlijk 2 dagen vooraf de leiding verwittigen, hebben recht op een tegoedbon voor een volgende bustocht.

Annulatie bij weekends en reizen: om tijdig vervanging te vinden vragen we u om afzegging zo spoedig mogelijk te melden. Teneinde de kosten te recupereren vragen we steeds 10 % van de totale prijs bij afzegging. Bij afzegging binnen de maand voor de reis dient er minimum 25 % van de totale prijs te worden betaald of de reeds gemaakte kosten indien deze hoger liggen dan 25 %.

worden. Wellicht is er iets bij dat je op de kop kunt tikken! Einde van deze activiteit rond 18.00 u., afhankelijk van het weer en de stemming.

Afspraak: om 14.30 u. voor de fortwandeling en rond 17.00 u. voor de pinteling en de boekenverkoop.

Adres: Legerstraat, 40 (schuin tegenover nr. 75).

Opgelet: vanuit de Jules Moretuslei géén doorgang voor auto's.

Vanaf 1e verkeerslichten na de Boomsesteenweg links Valkstraat. Aan rondpunt rechts Koornbloemstraat en aan T-kruispunt terug links.

De fortgidsen leiden u rond.

Organisatie: Lucy de Nave - 03/237 99 52

(0485/71 73 48 - alléén bereikbaar die dag !)

Tuur Wuyts - 03/449 99 11 - 0474/55 25 75

Zondag 20 juli - 8.00 u.

Rondje Pontje - Fietsen door het land van Maas en Waal

Deze fietstocht voert ons van Heusden naar Aalst, maar dan wel in Nederland tussen Maas en Waal! Daar is de kortste fietsafstand tussen de gelijknamige plaatsen slechts 13 km.

Wij doen er vandaag wat langer over en volgen een route door een prachtig polderland en waterrijk gebied. We fietsen door een oerhollands landschap over kronkelende dijken, langs rivieren, natuurgebieden; twee prachtige oude vestingstadjes, typische dijkhuisjes, mooie boerderijen, molens, kastelen, en nog veel meer....

We starten bij het vestingstadje Heusden waar we in de late namiddag terugkeren na een gevarieerde fietstocht die ons o.a. langs en door volgende bezienswaardigheden voert :

- de Hooibroeken, een waardevol natuurgebied met bos, weilanden, een 400 jaar oude eendenkooi en een dijk met wielen waar een bijzondere flora groeit;

- de Berghse Maas, een gegraven rivier die vanaf 1904 een einde moest maken aan de talrijke overstromingen in het rivierenland;

- het 'Pompveld', een natuureservaat van natte weilanden, grienden en populierenbossen. In het centrum van het gebied ligt ook een authentieke eendenkooi. De sloten zijn rijk aan waterplanten en de Wielewaal is er één van de boedvogelsoorten;

- de Groesplaat: een nieuw natuurgebied in de uiterwaarden langs de rivier Boven Merwede waar een flinke kudde paarden graast. De vogelkijkhut biedt een mooi uitzicht over de graslanden;

- Woudrichem, een historisch vestingstadje aan de Waal dat in zijn geheel bezienswaardig is. Aan de overkant, op een unieke plek waar Maas en Waal samenkomen, ligt het slot Loevestein;

- de afgedamde Maas, een oude loop van de Maas op de grens tussen Noord-Brabant en Gelderland. We rijden over de maasdijk langs molens tot in het plaatsje Veen waar we via een pont de oude Maas oversteken;

- het Kasteel Nederhemert, aan een oude bocht van de Maas. De oudste delen van deze middeleeuwse burcht dateren uit de 14e eeuw. De kelders zijn ingericht als vleermuizenreservaat;

- het schilderachtige vestingstadje Heusden met karakteristieke, oude straatjes en smalle steegjes, bekend vanwege de kunst- en antiekzaken en galerieën.

Dit is alles bij elkaar een erg mooie en afwisselende 50 km lange route waar we bij een leuk fietsweertje zeker van zullen kunnen genieten. We verklappen zoals gewoonlijk nog niet alles.

Afhankelijk van de voorbereiding houden Luc en André, naast een leuk terrasje, wellicht nog een kleine verrassing in petto.

Praktisch: voor fietstochten is het aantal deelnemers beperkt tot 20. **Wie mee wil verwittigt vanaf nu André De Mul (03/828 70 32) tot ten laatste 14 juli** met de vermelding: fietsvervoer met eigen wagen (ja/nee) mogelijke plaats(en) in je auto voor medefietsers/fietsen en je telefoonnummer. Voor de vaarkosten voorzie je ongeveer 2 euro, samen met de voorbereidingskosten (€ 1 p.p.) ter plaatse te betalen.

Afspraak: vertrek met eigen wagens om 8.00 u. aan De Bist te Wilrijk. Einduur ter plaatse rond 17.30 u. De deelnemers ontvangen nog een bevestiging of worden verwittigd ingeval de afspraak wijzigt.

Mee te brengen: picknick, drank, kijker, fototoestel, regenkledij en uiteraard je fiets die rijklaar is. Indien nodig, zorgen we voor extra fietsvervoer (+ € 1 extra per fiets).

Gids: Luc Van Schoor - 0494/33 63 09

Leiding: André De Mul - 03/828 70 32 - 0478/57 48 92

Zondag 27 juli - 8.30 u.**De Oude Buisse Heide (NL) en de Maatjes (B)**

Het worden twee halvedagexcursies. Je kan dus 's middags aansluiten of afhaken.

Frans Van Dyck, kersverse natuurgids, kent de streek daar als zijn broekzak, hij is onze gids.

Walter zal ook zijn traditioneel 'steentje' bijdragen.

De Oude Buisse Heide is een natuurgebied in beheer door Natuurmonumenten. Het ligt in Achtmaal, een deelgemeente van Zundert, juist over de Nederlandse grens, rechts van de eerste bult in de grens ten noorden van Antwerpen, aan Kalmthout en Essen. Schrijfster en politica Henriette Roland Holst schonk het gebied aan Natuurmonumenten. Heidevelden en bossen wisselen af met statige lanen en vennen.

De Maatjes in Nieuwmoer-Kalmthout vormen één gebied met de Maatjes aan de Nederlandse kant van de grens. Frans heeft er een schitterende studie over geschreven. Hij zal ons vertellen wanneer en hoe het gebied na eeuwen van turfwinning geëvolueerd is naar een groot rietmoeras en naar de situatie van vandaag. De jongste jaren is er, vooral aan de Nederlandse

kant, grote 'natuurbouw' gepleegd door Staatsbosbeheer. Bruine kiekendief, Blauwborst, en vorig jaar ook Snor, zijn referenties die kunnen tellen. Vroeger kwamen we naar de Maatjes speciaal voor de Grutto's. Voor de plantenliefhebbers zijn er Moleraskartelblad, Teer guichelheil en meer kleine zeldzaamheden. In principe doen we de Maatjes in de voormiddag en de Oude Buisse Heide in de namiddag.

Afspraak: vertrek om 8.30 u. met eigen wagens aan de Bist te Wilrijk (kostendelend vervoer) en het einde rond 17.00 u. ter plaatse. Zij die 's middags willen aansluiten of 's morgens rechtstreeks gaan, nemen contact met Walter voor een afspraak. Picknicken doen we in een comfortabele kantine van een visclub.

Mee te brengen: stevige wandelschoenen, verrekijker, plantengids e.d., picknick, fototoestel.

Gids: Frans Van Dyck

Leiding: Walter Van Spaendonk - 03/480 54 24 - 0479/98 57 77
walter.van.spaendonk@skynet.be

Zondag 3 augustus - 8.00 u.**'De Maat' te Mol**

2 Jaar geleden trokken we ook richting Mol. Het was net de warmste dag van het jaar en de belangstelling was jammer genoeg beperkt. Vandaag krijg je een nieuwe kans om 2 Molsen natuurplekjes te leren kennen.

In de voormiddag bezoeken we onder leiding van Jef Sas het anders niet toegankelijke deel van 'De Maat'. Plantenliefhebbers & libellenfreaks komen zeker aan hun trekken.

's Middags spreken we onze picknick aan in Taverne 'Jagershof'. Na de middag maken we nog een wandeling van een 5-tal km. door een nabijgelegen gebied.

Afspraak: we vertrekken om 8.00 u. stipt op de Bist want we worden om 9.00 u. verwacht in Mol. Aansluiten kan daar, mits verwittigen van de leiding, op de parking van taverne 'Jagershof', Waterstraat 43. Einde ter plaatse omstreeks 17.00 u.

Meebrengen: picknick, waterdicht schoeisel of laarzen, kijker, gidsen. Regenkleedij mag hopelijk thuisblijven.

Gids vm: Jef Sas

Leiding: Tuur Wuylts - 03/449 99 11

Guido Van Boeckel - 03/455 01 27 - 0475/96 69 67

Zondag 10 augustus - 8.00 u.**Steltloperstocht Zeeland**

Deze klassieker onder de klassieken voorstellen is haast overbodig. Voor de nieuwe vogelliefhebbers(sters) die bij de schare habitués willen aansluiten willen we graag eerst wat verduidelijken. Steltlopers hebben, zoals de naam al zegt, lange poten. Ze hebben zich aangepast aan een bestaan in natte of modderige gebieden. De slikken in de Oosterschelde zijn dan ook een eldorado voor deze modderliefhebbers. Duizenden steltlopers die in noordelijke streken broeden, trekken in de nazomer naar de Waddenzee en de Zeeuwse Delta. Sommige overwinteren hier, andere trekken verder naar het zuiden nadat ze zich hebben volgegeten op de slikken. Ze foerageren op insecten, wormen, weekdieren en kreeftachtigen; soms ook op plantaardig materiaal, kleine visjes, etc. Veel steltlopers hebben daarom een aangepaste snavel. Ze kunnen, zelfs met een dichte snavel,

de uiteinden enigszins als een pincet opensperren. Bovendien is bij deze soorten de snavelpunt bezet met kleine tastlichaampjes. Deze dienen om bij het onderzoek van de bodem de prooi op te sporen.

Nu bij enkele soorten sommige individuen nog het kleurrijke zomerkleed vertonen is het moment aangebroken om deze bonte bende op te zoeken en te bewonderen.

Luc en Rudy zullen je zoals gewoonlijk meenemen naar de leukste plekjes en gebieden waar deze steltlopers voedsel zoeken en overtijen. Met een zonnetje erbij dat alles extra kleurt wordt deze uitstap beslist weer eentje om duimen en vingers af te likken. Bij dat laatste past voor de liefhebbers ook een frisse pint op een plaatselijk terrasje.

Zorg dat je er bij bent ... we zeggen het geen twee keer!

Luc Van Schoor

Afspraak: Wilrijk - Bist om 8.00 u. We rijden met eigen wagens (kostendelend vervoer).

Mee te brengen: picknick, drank, vogelgids, telescoop, verrekijker, fototoestel, zonnecrème (is soms nuttig, hopelijk nu ook). Bij droog weer volstaan stevige wandelschoenen.

Gids: Luc Van Schoor - 0494/33 63 09

Leiding: Rudy Vansevenant- 015/32 08 05 - 0475/49 03 68

Zondag 17 augustus - 13.00 u. & 18.30 u.

Staminee + avondwandeling in Hof ter Linden

Op vraag van de gemeente Edegem baten we voor de tweede maal dit jaar Staminee Ter Linden uit in Edegem. Het staminee ligt in het Park Hof ter Linden aan de Drie Eikenstraat in Edegem. Het bevindt zich in het linker koetshuis. Dit maakt deel uit van het Kasteel Hof ter Linden, dat opgetrokken werd in de achttiende eeuw.

Kom tussen 13.00 u. en 18.00 u. je dorst lessen in het staminee of bij mooi weer op het terras, in een prachtig historisch kader. De opbrengst belandt integraal in de kas van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen.

Coördinatie: Jos Daniels

We sluiten deze dag af met een gezellige avondwandeling. Op 1 maart 2012 werden de gemeente Edegem, Kempens Landschap vzw (met de steun van de provincie Antwerpen) en het Agentschap voor Natuur en Bos eigenaars van dit prachtige domein. Met de plantenwerkgroep van Natuurpunt Zuidrand

Antwerpen bezochten we al meerdere malen het terrein en interessante vondsten werden er genoteerd. Ook de Antwerpse Mycologische Kring deed hier al met succes inventarisatie. Rond deze tijd van het jaar vinden we vast nog late zomerbloei-ers en misschien ook al enkele paddenstoelen als de weersomstandigheden gunstig zijn. De vele prachtige oude bomen krijgen ook onze aandacht.

Afspraak: om 18.30 uur aan de parking Drie Eikenstraat 13 Edegem, gelegen tegenover de kerk en aan de dreef die naar het kasteel leidt. Einde van de wandeling om 20.30 uur.

Mee te brengen: stevig schoeisel, loepje, fototoestel, verrekijker.

Leiding en gidsen: Maggy Troffaes 0472/ 66 09 93

Lucy de Nave 03/237 99 52

(0485/71 73 48 – enkel op de dag zelf bereikbaar)

Zaterdag 23 augustus - 6.30 u.

“Ring-ring, you’ve got to sing!”* - Kennismaking met vogelringwerk

Na een bijzonder interessante kennismaking vorige zomer krijgt ARDEA ook dit jaar weer de unieke kans om eens eventjes achter de schermen te kijken van het vogelringwerk in natuurreservaat De Kuifeend (Oorderen-Antwerpen). Het team van gediplomeerd vogelringer Ludo Roothaert werkt hier al meer dan 15 jaar aan het ringen van vooral zangvogels tijdens de najaarstrek. Honderden Tjiftjaffen, Tuinfluiters, Kleine karekieten, Zwartkoppen, Rietzangers en elk jaar ook wel enkele zeldzaamheden zoals Snorren, Draaihalzen of Waterrietzangers worden hier door een ‘geofende stem’ zingend gelokt, krijgen een ring en worden nauwkeurig onderzocht en geregistreerd. Samen met eventuele terugmeldingen levert dit veldwerk en onderzoek erg waardevolle informatie op over trekroutes, aantallen en evoluties van soorten.

Voor ons is het een echte buitenkans om heel wat vogels eens even van heel dichtbij te kunnen zien en bijzondere (gedetailleerde) veldkenmerken te leren. Maar het is tevens een geweldig schouwspel om de ringers met hun netten, katoenen zakjes, tangetjes en meetgerief bezig te zien en hun liefde voor vogels

en de natuur te horen in hun straffe verhalen die tussendoor de revue passeren. Conservator Ludo Benoy zorgt voor de inleiding en de ornithologische achtergrondinformatie.

Wie mee wil moet écht wel vroeg uit de veren, want rond 7.00 uur is het er al één en al concert en worden de eerste vogels uit de netten geplukt.

Na afloop van het ringen, zo rond 10.00 uur, bezoeken we nog de plaatselijke vogelkijkhut en maken we nog een korte wandeling in het nabijgelegen reservaat de Grote Kreek. Ook dat levert zeker wel enkele leuke vogelwaarnemingen op.

Afspraak: om 6.30 uur op de parking van de Kristus Koningkerk, Jan De Voslei. Terug daar tegen 13.00 uur.

Meebrengen: een veldstoeltje en een ‘ontbijtje’, het is een eerder ‘passieve’ activiteit. Warme kledij voor de vroege uurtjes en wandelschoenen niet vergeten.

Om zowel de vogels als de ringers zo min mogelijk te storen is deze activiteit helaas **beperkt tot 15 deelnemers. Vlug Inschrijven is dus de boodschap!** Dat kan door een mailtje te sturen naar Joris Van Reusel (info@jupiter24.be) met vermeld-

ding van naam, telefoonnummer, adres en aantal personen + vermelding of je met eigen wagen kan rijden. Deelname is gratis, maar ter plaatse gaan we even met 'de hoed' rond ten bate van het vogelringwerk. Een vrijblijvende duif helpt zo de ringers hun materiaal te bekostigen.

Zaterdag 23 augustus - 19.30 u.

Fort 7: zomeravond vleermuizenwandeling

Tegen het einde van de zomer trachten de meeste vleermuizen hun gewicht op peil te brengen om de winter goed door te komen. Ze gaan dus veelvuldig op jacht op zoek naar voedsel. Een uitgelezen moment dus om ze met een batdetector (een toestel dat de geluiden van vleermuizen hoorbaar maakt) te 'beluisteren' en hun jachttechniek waar te nemen. Tegen zonsondergang, vandaag verwacht tegen 20.30 u., gaan de vleermuizen actief op zoek naar voedsel. Dit gebeurt voor iedere soort op een ander moment en in iets andere omstandigheden. Het is precies dan dat ze het best waarneembaar zijn en we ze bijvoorbeeld laag kunnen zien scheren over de fortgracht op zoek naar muggen, of de boomkruinen afspeuren naar motten en andere insecten. We starten de avond met een mooi geïllustreerde en interactieve diareeks met videofragmenten over de jachttechnieken van vleermuizen evenals een overzichtje van de meest voorkomende vleermuizen in Vlaanderen. We zien hierbij jagende Franjestaarten en

(* Een verwijzing naar de bekende song uit 1964 van de Antwerpse folkzanger Ferre Grignard: "Ring, ring, I've got to sing".

Grootoorvleermuizen van dichtbij en je zal verbaasd staan over hoe gesofisticeerd hun jachttechniek is. Nadien volgt de praktijk met een speuractie over de grachten waarbij we aan de hand van een batdetector het ultrasone geluid van vleermuizen hoorbaar maken voor het gewone oor. We moeten hiervoor wel hopen natuurlijk dat de weersomstandigheden niet te slecht zijn en het niet te hard regent. Het hoeft geen toelichting dat dit een kindvriendelijke activiteit is.

Afspraak: wil je er bij zijn vandaag, dan verwachten we je ofwel tegen 19.30 u. aan het lokaal de IJsvogel (ingang Fort 7 aan de Legerstraat 40 te Wilrijk) ofwel om 20.30 u. voor de start van de wandeling. We zijn terug een uurtje na zonsondergang tegen 21.45 u.. De diareeks is dezelfde als deze van vorig jaar.

Gids en leiding: Hugo Waeterschoot- 03/455 22 12

Zondag 31 augustus - 13.30 u.

Zomerwandeling in Averbode Bos & Heide

Op deze laatste dag van de grote vakantie trekken we richting Kempen, meer bepaald naar Averbode, het raakpunt van de provincies Antwerpen, Vlaams Brabant en Limburg.

Rond de abdij van Averbode ligt een natuurgebied van 530 ha, het grootste dat Natuurpunt ooit aankocht.

Door middel van een grootschalig herstelproject dat in 2006 startte werd hier getracht de verdwenen vennen, de open heidelandschappen en de oorspronkelijke inheemse loofbossen te herstellen. Vanaf 2010 werden er waterhuishoudingswerken, zoals het plaatsen van stuwen en het dempen van grachten, uitgevoerd om voldoende water te krijgen in de uitgegraven vennen. Nieuwe wandelpaden werden aangelegd en de bestaande verbeterd.

Doel is via een ontspannen wandeling in dit mooie natuurgebied samen te ontdekken hoe de natuur op de werkzaamheden heeft gereageerd.

Na de wandeling is er mogelijkheid nog iets te drinken in Afspanning Den Eik.

Afspraak: we vertrekken om 13.30 uur aan de Bist te Wilrijk (kostendelend vervoer). Wie rechtstreeks naar daar wil gaan wordt om 14.30 uur verwacht aan de parking van afspanning Den Eik, Grensstraat 45, 2431 Veerle-Laakdal. Einde van de wandeling voorzien rond 17.00 uur ter plaatse.

Mee te brengen: stevig schoeisel en eventueel verrekijker, fototoestel, loep.

Leiding & gidsen:

Nicole Boussemaere - 0494/71 59 32

Lucy de Nave - 03/237 99 52 - 0485/71 73 48

(GSM nummer is enkel op de dag zelf bereikbaar)

Zondag 14 september - 7.30 u.

Hoge Venen tocht naar Malchamps (Spa): het mooiste hoogveenrestant van ons land!

Het hoogveen van Malchamps is gelegen halverwege tussen Francorchamps en Spa. Het gebied is ronduit uniek en wordt gekenmerkt door talloze pingo's met een prachtige hoogveenflora (en fauna). Midden deze poelen, die ontstaan zijn op het einde

van de laatste ijstijd, hebben zich op de bulten van het hoogveen zeldzame planten zoals de Veenbes, Zonnedauw en Lavendelheide ontwikkeld. Erg kwetsbaar maar o zo mooi. Maar ook de pingoranden zijn bijzonder interessant met de Berendruif, Stip-

pelvaren en andere planten die eigenlijk getuigen zijn van de laatste ijstijd. Maar ook Beenbreek, Rode bosbes en ga zo maar door, komen in het gebied veelvuldig voor. Midden september zijn ook de hazelnoten rijp waardoor de Notenkraker zich al eens wat makkelijker (en gewoonlijk erg luidruchtig) laat zien en de laatste libellen de Boomvalken bekoren. Je merkt het een uitzonderlijk gebied dat gelukkig beschermd bleef doordat het het voedingsgebied vormt voor de bronnen van Spa Monopole. Voor natuurliefhebbers die hier nog nooit geweest zijn... ik verzeker je, je zal in België moeilijk een mooier stuk hoogveen van vlakbij kunnen bewonderen. Deze dagtocht is niet echt moeilijk omdat we meer dan de helft van de dag over knuppelpadjes letterlijk scheerlings langs en af en toe zelfs dwars over pingo's lopen. Maar het is en blijft hoogveen wat betekent dat laarzen absoluut noodzakelijk zijn al is en blijft het pad comfortabel lopen.

Hopelijk valt het weer wat mee want we eten onze boterhammen 's middags buiten op al kunnen we wel wat schuilen als het moet.

Meebrengen: picknick (incl. drank) een verrekijker en eventueel veldgidsen.

De wandeling is redelijke lang (10 km) maar helemaal niet moeilijk, een ideale gezinsuitstap dus (ook voor jongeren).

Afspraak: we vertrekken om 7.30 u. aan de Bist te Wilrijk waar je ons rond 19.30 u. terug mag verwachten.

Kostendelend vervoer is gezien de afstand natuurlijk het uitgangspunt en we zouden graag willen vragen of eventuele **bereidwillige chauffeurs** zich even zouden willen **aanmelden op hugo.waeterschoot@scarlet.be**.

Gids en leiding: Hugo Waeterschoot- 03/455 22 12

Zaterdag 21 september - 14.30 u.

Fort 7 wandeling

Op deze eerste dag van de herfst wandelen we weer op het Fortdomein om, indien het zonnetje een beetje meezit, te genieten van de laatste zomerbloemen, vlinders, libellen en paddenstoelen. Na de wandeling kun je nog iets drinken en wat keuvelen met andere deelnemers.

Afspraak: om 14.30 u. aan de inkom van het reservaat, Legerstraat, 40 (schuin tegenover nr. 75). Opgelet vanuit de Jules Moretuslei kun je met de auto de Legerstraat niet inrijden.

Vanaf 1e verkeerslichten na Boomssteenweg linksaf Valkstraat – aan rondpunt rechtsaf – aan T-kruispunt linksaf Legerstraat

Gidsen: de Fortgidsen

Leiding: Lucy de Nave- 03/237 99 52

0485/71 73 48 (*alléén de dag zelf!*)

Tuur Wuyts - 03/449 99 11 - 0474/55 25 75

Zondag 28 september - 8.45 u.

Paddenstoelentocht in het Zoerselbos

Alhoewel we het jaar rond paddenstoelen kunnen vinden is de herfst toch wel de topperperiode. We trekken vandaag naar het Zoerselbos. Op een relatief kleine oppervlakte krijg je hier een breed aanbod aan vegetatietypes. Hopelijk is er genoeg regen gevallen om te kunnen genieten van een rijke schakering aan zwammen.

Linda Lambregt, onze plaatselijke gids, leidt ons naar de meest interessante plekken. Samen met Lieve Deceuninck geeft ze deskundige uitleg bij de gevonden exemplaren.

Iedereen welkom, zowel leken als specialisten.

Afspraak: vertrek om 8.45 u. op de Bist te Wilrijk. Aansluiten mogelijk aan het Boshuisje, Boshuisweg 2 te Zoersel. We vertrekken hier om 9.30 u. Einde omstreeks 12.00 u ter plaatse.

Meebrengen: laarzen, loep, warme regenbestendige kleding.

KVMV gidsen: Linda Lambregt & Lieve Deceuninck.

Leiding: Guido Van Boeckel - 03/455 01 27 - 0475/96 69 67

Zondag 5 oktober - 7.30 u.

Zeevogels en najaarstrek in Westkapelle en omgeving

Begin oktober is een ideale periode om langs de kust van Walcheren post te vatten voor het observeren van zeevogels. Bij een stevige aanlandige wind kunnen soorten die normaal boven of op volle zee leven, zoals Jan-van-gent, Drieteenmeeuw, jagers, Pijlstormvogels, alken, Zeekoeten, ... redelijk dicht bij de kust

vliegen. Westkapelle, het meest westelijke punt van Nederland, is dan 'the place to be'. Indien het weer meezit, zullen we een groot deel van de voormiddag uittrekken voor het speuren boven zee. We verkennen daarna zeker ook de zeedijk en het achtergelegen natuurgebied 'het Noordervroon'. In dit omvangrijke plas-dras-

gebied met veel slikrandjes en schorren kunnen we ondermeer uitkijken naar steltlopers. Bij minder gunstige omstandigheden voor zeevogels voorzien we een extra wandeling, bv. in de buurt van de Westkapelse kreek, of zoeken we een telpost zoals 'De Nolle' bij Vlissingen op waar we mogelijk iets van de najaarstrek van zang- en roofvogels kunnen meepikken.

Na de picknick in een lokaal café bezoeken we enkele andere natuurgebieden op Walcheren. Welke precies zal mee afhangen van de voorbereiding en de recente waarnemingen, maar er is alleszins keuze te over: het vroegere waterwinningsgebied Oranjezon, de duinen van 'de Manteling van Walcheren', de natuurontwikkelingsgebieden langs de Zandvoortweg of de Oude Veerseweg nabij Middelburg, een vogeledorado zoals de Middelplaten aan het Veerse meer dat telkens weer weet te boeien, ...

Zondag 12 oktober - 10.00 u.

Week van het Bos: wandeling in Uilenbos

Vandaag, gedurende de week van het bos, willen we de typische bosaspecten van het Uilenbos te Hove in de kijker zetten. Het Uilenbos is een onderdeel van de bossen van Moretus op het grondgebied te Hove en ligt er nog steeds vrij ongestoord bij. Het wordt gekenmerkt door vochtige broekbossen en drogere zandruggen met statige eiken en beuken en alle overgangen daartussen. Deze bomen vormen het begin van een belangrijke levenscirkel voor vogels (spechten, uilen, ...). De varens op de bodem vormen daarenboven een uitgelezen schuilplaats voor reeën en in de omliggende akkers zien we regelmatig hazen. Dit bos is zonder begeleiding niet toegankelijk voor het publiek, een unieke kans dus vandaag om het van naderbij te bekijken.

Afspraak: we vertrekken met eigen wagens (carpooling - kostendelend) vanop de Bist te Wilrijk om 7.30 u.; we zijn daar 's avonds terug omstreeks 18.30 u.

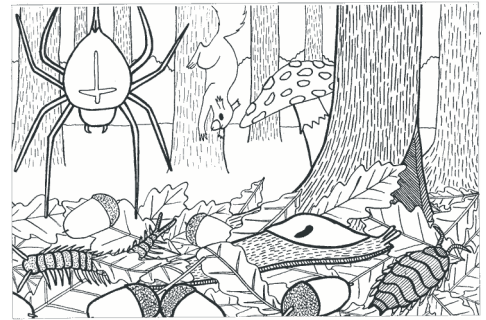
Mee te brengen: aan het weer aangepaste kledij en stevig schoeisel, lunchpakket, verrekijker; telescoop indien de gelukkige bezitter, fototoestel, 1 euro voor de eventuele toegang tot Oranjezon.

Gids en leiding: Rudy Van Cleuvenbergen - 03/464 05 57

(enkel 's avonds)

rudy.vancluvenbergen@skynet.be

Rudy Vansevenant - 015/32 08 05

Afspraak: we komen bijeen aan om 10.00 u. aan het waterzuiveringsstation van Hove op de Lintsesteenweg en zijn hier terug omstreeks 12.30 u.

Breng zeker ook je verrekijker mee indien de gelukkige bezitter. Voor de wandeling volstaat stevig wandelschoeisel tenzij bij hevige regenval de dagen ervoor. Dan zijn laarzen noodzakelijk. Tot dan.

Leiding en gidsen: Gerda De Gheselle

Hugo Waeterschoot - 0477/33 23 30

hugo.waeterschoot@scarlet.be

Zondag 19 oktober - 13.30 u.

Giftige paddenstoelen en paddenstoelenweetjes in park Vordenstein

We zitten nu volop in het seizoen waarin we paddenstoelen massaal aantreffen. Tijdens deze rustige herfstwandeling blijven we hier en daar staan bij deze mooie en mysterieuze organismen. Door de eeuwen heen en zelfs nu nog blijven ze fascineren. Verschillende zijn dodelijk giftig.

Wandel- en kasteelpark Vordenstein is eigendom van het Vlaams Gewest en wordt beheerd door het Agentschap van Natuur en Bos volgens de principes van Harmonisch Park en Groenbeheer waarbij rekening wordt gehouden met de noden van mens, natuur en milieu. Na de wandeling is er mogelijkheid een drankje te nuttigen in parkbistro Oranjerie De Vlinder waar je hartelijk wordt bediend door medewerkers met een beperking en autismespectrumstoornis.

Afspraak: we vertrekken met eigen wagens aan de Bist te Wilrijk om 13.30 uur (kostendelend vervoer) en eindigen om 16.30 uur ter plaatse. Wie rechtstreeks naar daar wil gaan wordt om 14.00 uur verwacht op de parking van Vordenstein aan de Kopstraat te Schoten.

Mee te brengen: veldgidsen, fototoestel, loep, stevig schoeisel.

Leiding: Lucy de Nave - 03/237 99 52

485/71 73 48 (enkel op de dag zelf bereikbaar)

Gids: Lucy de Nave

Zondag 26 oktober - 13.55 u.

Vogeltocht naar het Noordelijk eiland in Wintam

Dit gebied is nog altijd één van de betere plaatsen in onze regio om naar vogels te speuren. Vanaf de Rupeldijk heeft men een uitstekend zicht op de verschillende plassen en omdat de ganse weg verhard is, is het hele traject vlot te bewandelen. De eerste wintergasten zullen reeds ter plaatse zijn en overtrekkende vogels houden er de spanning in.

Daarom is deelnemen aan deze tocht aan te bevelen en het boottochtje krijg je er nog zo bovenop !

Praktisch: we verzamelen om 13.55 u. en vertrekken stipt om 14.00 u. Boot vaart om 14.30 u. !

Mee te nemen: verrekijker, telescoop, vogelgids en aangepaste kledij (opgelet, het kan daar hard waaien !)

Gids: Wim Roelant - 0477/34 07 11

Leiding: Tuur Wuyts - 03/449 99 11 - 0474/55 25 75

Extra ARDEA activiteiten

Zaterdag 13 september - 8.30 u. - Vogel-verrassingstocht

Bij de meeste vogel- en natuurexcursies wordt het programma ruim op voorhand vastgelegd en voorbereid. Dat heeft zo zijn voordelen. Als gids kan je tijdig bepalen waar de tocht heen voert zodat dit in het afdelingstijdschrift en op de website kan aangekondigd worden.

Maar er zijn ook nadelen bij voorafgeplande excursies, zoals o.a. een gebrek aan flexibiliteit.

Hoe vaak is het in al de voorbije jaren bij uitstappen naar diverse windstreken niet voorgekomen dat er juist een dot van een vogelsoort elders te zien is, soms slechts op enkele km van de excursieplaats vandaan.

Daarom draaien we vandaag met ARDEA de rollen eens om. Als gids en leiding volgen we geen lang vooropgezet programma of route maar richten we ons op bijzondere vogels die op rijafstand vanuit het Antwerpse te vinden zijn. Waar werden de laatste dag(en) niet alledaagse (trek)vogels of zelfs zeldzaamheden waargenomen? Het kan gaan om steltlopers of andere watervogels, roofvogels, zangvogels, of een enkele onverwachte of zeldzame gast ... maar wel bij voorkeur pleisterende vogels die mogelijk een tijdje blijven zitten op de vindplaats. Het kan gaan om een Kraanvogel, Steltkluut, Roodpootvalk, Witvleugelstern of misschien zelfs een Breedbekstrandloper ... de mogelijkheden zijn legio naargelang het moment. Misschien kan de echte vogelfreak, voortgaand op de website "waarnemingen.be" al een beetje gissen welke richting we vandaag uitgaan. Dat maakt de zaak alleen maar spannender voor de deelnemers .

Bij het vertrek verneem je waar de tocht naartoe gaat. Dat kan zijn naar Zeeland, naar de Oostkust, naar Linkeroever of, wie weet, naar andere gebieden. Wil je graag eens verrast worden dan is dit je kans. Verras de ARDEA organisatoren met je komst !

Guy Borremans

Afspraak: om 8.30 u op de parking onder de viaduct aan 't Spant, Boomssteenweg 335 in Wilrijk. We zijn hier terug rond 18.30 u. Kostendelend vervoer aan 7 eurocent/km .

Meebrengen: picknick, verrekijker, telescoop, fototoestel, vogelgids, regenbestendige kledij en stevig schoeisel.

Gids: Luc Van Schoor - 0494/33 63 09

Leiding: Wim Roelant - 0477/34 07 21

Zaterdag 4 okt (tot 2 nov.) - start herfsttrektellingen op de Scheldedijk Hobokense Polder

Na de succesrijke reeksen trektellingen van de voorbije jaren plant de Vogelwerkgroep Ardea o.l.v. Luc Van Schoor ook dit najaar, voor de negende opeenvolgende keer, vogeltrektellingen langs de Scheldedijk aan de Hobokense Polder. We doen zoals gewoonlijk weer mee aan de Europese simultaantellingen die in 2014 doorgaan op zaterdag 4 oktober (tevens EuroBirdwatch) en zondag 19 oktober. De telpost Hobokense polder staat bekend als een gastvrije en gemoedelijke plek waar elke geïnteresseerde vogelliefhebber(ster), van zuivere leek tot kenner, van harte welkom is.

De dagelijkse ochtendtellingen HP beginnen op zaterdag 4 oktober (tevens EuroBirdwatch) en eindigen, zonder tegenbericht, op 2 november.

In principe wordt er geteld van 8 tot 12 u., naargelang de weers- (en dus trek)omstandigheden. Noteer dat ARDEA tijdens deze periode ook twee trektellingen op een buitenlandse locatie heeft gepland, nl. tijdens het "Vogeltrekweekend Cap Gris Nez" (Fra.), waarvan je hieronder de aankondiging kan vinden.

ARDEA doet een oproep om met ieders inbreng van deze herfsttrektellingen een succes te maken! Geef gerust een seintje aan Luc als je wil deelnemen, ook als je twijfelt of de trektelling doorgaat bij minder gunstige weersomstandigheden. Graag tot kijk op de Scheldedijk! **Plaats telpost:** zoals steeds situeert de trektelpost zich op de Scheldedijk langs de Hobokense Polder, op 5 min wandelen vanaf Petroleumkaai, waar parkeren van de auto mogelijk is (fietsen kan tot op de telpost).

Mee te brengen: verrekijker, telescoop, vogelgids, fototoestel, (warme)drank en tussendoortje, een plooiestoeltje kan bij gunstig trekweer zeker ook van pas komen.

Coördinator: Luc Van Schoor - 0494/33 63 09

Vogeldriedaagse Cap Gris Nez – Frankrijk 10 t/m 12 oktober 2014

Gids : Luc Van Schoor : 0032 (0) 494 33 63 09

Begeleiding : Wim Roelant 0032(0) 477 34 07 21

De Franse Opaalkust, en in het bijzonder de 'Grand Site National des deux Caps', heeft de vogel- en natuurliefhebber heel wat te bieden. ARDEA kiest bewust voor dit tijdstip, midden in de vogel trek.

We kunnen dan ook aardig wat land- en zeetrek verwachten met (zang)vogels die soms een tijd ter plaatse blijven. Cap Gris Nez staat al decennialang internationaal bekend als een uitstekende plek om vogel trek waar te nemen. Tijdens een vorige Natuurpunt-driedaagse in 2010 werden 113 vogelsoorten waargenomen w.o. enkele honderden Jan-van-genten, Roodkeel- en Parelduiker, Noordse- en Grauwe pijlstormvogel, de 4 soorten jagers, Alk, Zeekoet, Blauwe kiekendief, Kleine bonte specht, Cetti's zanger, Vuurgoudhaantje en Europese kanarie.

Luc en Wim volgen een programma dat menig vogelliefhebber kan bekoren.

We plannen boeiende wandelingen en vogelwaarnemingen in natuurgebieden als Platier d'Oye, Cap Blanc Nez en uiteraard Cap Gris Nez zelf. Naast twee vogel trekwaarnemingen op de kaap ('s morgens) staan mogelijk nog een wandeling langs de monding van de Slack (riviertje) en het strand en/of een vogelspeurtocht landinwaarts naar bijzondere vogelsoorten (Velduil?), naar de meeuwenpleisterplaatsen van Le Portel (o.a. Zwartkopmeeuwen) en aan het oude ommuurde stadsdeel van Boulogne-sur-Mer op het programma.

De gids houdt rekening met de recentste vogelwaarnemingen ter plaatse.

Kortom een mooie afwisselende driedaagse om alle vogel- en natuurliefhebbers te doen watertanden.

We verblijven in een hotelletje, in privégebruik, op 3 km van de prachtige klif- en duinkust.

Er is plaats voor 18 deelnemers: 7 x 2-persoonskamers en 1 x 4-persoonskamer.

Deelnameprijs: € 130 p.p., plus kostendelend vervoer aan 7 eurocent/km.

Hierbij is inbegrepen het logement, 1ste dag: avondmaal, 2de dag volledig pension, 3de dag ontbijt en picknick of middagmaal. In de prijs is één drank bij de maaltijden inbegrepen.

Voor bijkomende inlichtingen: Luc Van Schoor 0494/33 63 09.

Praktisch: inschrijven is mogelijk vanaf 14 juni, mits voorafgaande melding per e-mail aan Luc Van Schoor (luc.vanschoor@scarlet.be) met vermelding of je al dan niet zelf rijdt en hoeveel personen je kunt meenemen.

Wie mee wil stort als voorschot € 50 op rekening BE81 5230 8065 0424 van ARDEA -NP. Hobokense Polder, met referentie: 'Cap Gris Nez + het aantal personen'. Het saldo (€ 80) dient uiterlijk op 25 september betaald te worden.

De deelnemers worden tijdig verwittigd via een persoonlijke mail met de nodige info en het programma.

Let op: de plaatsen zijn beperkt, dus wie eerst betaalt krijgt de eerste kans!

Onze paddenstoelenwerkgroep, ook dit jaar meer dan actief !

Determinatiecursussen paddenstoelen

1/ Paddenstoelencursus voor beginners

Opnieuw een cursus voor beginners volgens de traditionele formule van onze afdeling: één theorieavond en een 8-tal wandelingen volledig gericht op het herkennen van paddenstoelen in het veld en in zijn diverse biotopen.

Deze cursus is bestemd voor alle mensen die deze boeiende wereld voor het eerst willen ontdekken of die al een kleine basiskennis hebben. Er zal aandacht gegeven worden aan de families en de algemene soorten en aan de levenswijzen van de paddenstoelen, deze ongeëvenaarde opruimers in de natuur !

Theorie

De voorbereidende, praktijkgerichte theorieavond is bedoeld om je wegwijs te maken in de woordenschat van de paddenstoelenwereld. Alle begrippen worden klaar en duidelijk uitgelegd.

De theorieles wordt gegeven door Lieve Deceuninck in de IJsvogel, Legerstraat 40 te Wilrijk op donderdag 25 september van 19.30 u. tot 22.30 u.

Praktijk

Alle wandelingen worden begeleid door een opeenvolging van zeer bekwame gidsen. De wandelingen gaan door in verscheidene gebieden in de nabije omgeving van Antwerpen, op zaterdagvoormiddag van 4 oktober tot midden november van 9.00 u. tot 12.00 u. Afspraak is hetzij (voor kostendelend rijden) onder de brug van de Boomse steenweg A12 en de kruising met de Gaston Fabrélaan (de Krijgsbaan of R11), kant van de Stad. (door de verplichte parkeerschijf op de Bist is op zaterdagen daar geen parkeer mogelijkheid meer !) hetzij in afspraak, aan de ingang van het bezochte domein.

Gelieve in te schrijven bij Erlend Hansen, liefst via mail (erlend.hansen@skynet.be), met opgave van naam, GSM-nummer en e-mail adres. Eventueel via telefoon: 03/457 46 99 of 0472/78 20 58.

Hierdoor zullen de deelnemers telkens voorafgaandelijk het programma met de verschillende locaties (en plan met GPS adres) ontvangen. De verslagen en foto's zullen dan ook langs deze weg doorgegeven worden.

Praktisch : in tegenstelling tot verleden jaar, wordt een éénmalige som van € 40 bij inschrijving gevraagd voor Natuurpunt-leden, voor niet leden € 45, de syllabus niet inbegrepen. Dit is op voorhand te betalen op de rekening van Natuurpunt Zuidrand, met vermelding 'Paddenstoelencursus beginners' + telefoonnummer en e-mail adres.

2/ Paddenstoelencursus 'Kadervorming'

Deze veel intensievere cursus is bedoeld voor mensen met een meer dan voldoende paddenstoelenkennis

Alle informatie en inschrijvingen zijn te richten aan Catherine Vandercruyssen - 03/288 81 07 - cvdx@telenet.be.

Opendeur op 6 april

Fort 7, Natuur EN Monument, een overdonderende dag ...

Op een officiële plechtigheid rond het project Natuur EN Monument onderlijnden de kabinetten van Minister Bourgeois en de schepenen van Leefmilieu van de stad Antwerpen alsook de directeur van Natuurpunt het belang van deze groene long midden in de stad. Ze wezen erop dat de combinatie Natuur EN Monument een uniek gegeven is dat specifieke aandacht verdient. Het door de minister gesponsorde Natuurpunt project rond Natuur EN Monument heeft een looptijd van 2 jaar en beoogt na te gaan hoe die twee best samen kunnen ontwikkelen zoals ook bijvoorbeeld de National Trust in Engeland dit doet. Fort 7 en het Fort van Walem zijn twee pilootonderdelen van dit project waarbij Natuurpunt hoog gemikt heeft om gepaste ervaring op te doen. Symbolisch werden door de sprekers de eerste van een reeks educatieve platen ingehuldigd die de aandacht vestigen rond de meerwaarde van de vervlechting van monument en natuur voor een aantal belangrijke en soms zelfs unieke aspecten van het monument (zie foto).

In de namiddag hebben we dan als afdeling de deuren van ons Fort wagenwijd opengezet. Doel was de bevolking op een educatieve manier kennis te laten maken met het Fort. We benadrukten hierbij vooral hoe Natuur en Monument hier geen tegenpolen zijn maar elkaanders 'vriend'. Zonder monument was er hier immers geen reservaat en zonder groen was heden een deel van het Fort reeds lang geïrodeerd.

Een 2000-tal mensen bezochten deze namiddag het Fort. Ze konden via verschillende parcours kennis maken met het terrein, zijn natuurwaarden en onder begeleiding een deel van het monument bezoeken. Langsheen het ganse parcours waren er foto's geplaatst van planten en dieren die op het Fort voorkomen en op verschillende plaatsen waren er kleine educatieve standjes waarbij één of meerdere facetten werden toegelicht (Natuur, Beheer, Monument, ...).

De Simon Stevin (forten) stichting en Ardea (vogelwerkgroep van de regio)

hadden een standje in het binnenfort waar ze een aantal waarden van het fort meer in het detail toelichtten.

En... ook aan de kinderen werd gedacht. Via een zoektocht konden ze zelf op verkenning gaan en het was echt heus niet gemakkelijk. Ze werden dan ook vergast op een kleine attentie en konden mee met 'de boot van de kapitein'.

De weergoden waren ons goed gezind, wat geen evidentie is begin april, zodat de mensen na de wandeling en kennismaking met het Fort even konden verpozen in het natuurcafé. Dat was een echte voltreffer zodat we tegen het einde van de dag zowaar bijna door onze ganse voorraad drank en taart zaten.

De belangstelling voor de opendeur toont des te meer aan hoe groot de interesse van de lokale bevolking is voor deze ietwat mysterieuze plek.

De afdeling plant dan ook een meer periodieke openstelling via reguliere wandelingen vanaf het najaar, waarbij de beide thema's afwisselend aan bod zullen komen.

Plantenwerkgroep Zuidrand

Reeds meer dan 10 jaar inventariseren we onze eigen natuurgebieden.

Dit doen we op maandavond van 19.00 u. tot 21.30 u.

Geïnteresseerden worden elke week per mail ingelicht waar de volgende maandag gestreept wordt.

Op deze avonden is iedereen welkom, ook de absolute beginners.

Al wat je nodig hebt is een gezonde interesse in wat groeit en bloeit.

Een goed loep en eventueel (niet noodzakelijk) een flora zijn altijd handig.

Uiteindelijk zijn de beginners van vandaag de specialisten van morgen.

Ben je geïnteresseerd stuur dan je mailadres naar ronald.deckers@pandora.be

Je wordt dan opgenomen in de mailinglist en je komt wanneer je kan en wanneer je wilt.

Het was net gestopt met regenen en de gids wees ons op een geluid dat als 'tsjiet-tsjiet' te omschrijven is maar in een bos klinkt als een alledaags vogelgefluit waar je normaal niet bij blijft stil staan. Dat is de regenroep van de Vink, zei Robert Wynants, die ons die dag mee nam in zijn Mastenbos in Kapellen. Men zegt dat het zou gaan regenen, als de vinken die roep laten horen.

Maar het was net gestopt met regenen!, merkte iemand op. Volkswijsheid dus.

De regenroep is veeleer een klaagzang en een alarmsignaal van ongelukkige en hongerige vinken die voorkomt na lange periodes van slecht weer, zoals een lange natte regenperiode, en er te weinig voedsel dreigt te zijn om een nest jonge vinkjes groot te brengen. Een Duits onderzoeker had dit al in de jaren '60 van de vorige eeuw vastgesteld. Geklaag en getreur, het komt dus ook bij de vogels voor zo besloot Robert. Met een groot gevoel voor zelfrelativering voegde de fotograaf in het gezelschap hier aan toe dat de regenroep van de vink dus zo'n beetje hetzelfde was als dat gezever van die Ardea-vogelkijkers!

De lachroep van de Ardeanen weerklonk onmiddellijk. En één van hen repliceerde aanvullend, met een kleine speeksel-eruptie erbij: 'Maar als ge zevert valt er nat! En da's natuurlijk goed voor die vinken!' Dus zeveren en vogels, het is onlosmakelijk.

Dat is van bij het begin van ARDEA, nu al zo'n anderhalf jaar geleden, ook steeds het motto geweest: op een ernstige manier met natuurstudie, -educatie, en -bescherming bezig zijn (natuurlijk met de focus op vogels), maar altijd op een plezierige manier, met oog voor de gans én de zwans. En dat wordt ook beaamt door vele deelnemers aan de Ardea-activiteiten, jong en oud, die steeds meer uit allerlei richtingen opduiken en de weg vinden naar een leerrijke ontmoeting met andere vogelliefhebbers. Die vaststelling maakt het prettig om met Ardea als regionale werkgroep, na een erg drukke opstartfase, te blijven doorwerken. Stilaan nemen meerdere mensen de handschoen op om op activiteiten als vogelteller, observator, gids of hapjesmaker, of achter de schermen als administrator of filmmonteur zich in te zetten voor de vogelwerkgroep. En dat is fijn, want alle hulp is welkom. En nodig, want de vele Ardea-activiteiten vergen toch wat energie!

Maar in tegenstelling tot de roepende vink klagen we niet! Tijdens het voorbije, zeer drukke voorjaar bereikten we een groot en divers publiek (met bv. 100 aanwezigen op de **Slechtvalkenavond** in februari, een dertigtal geïnteresseerden van echt alle leeftijden op de maartse Hop Papier! **Vogeltekencursus** en enkele tientallen mensen uit de verschillende hoeken van de regio daagden op tijdens de eerste **Vogeltoer** in mei), en maakten we samen met de afdelingen Zuidrand en Hobokense Polder zeer geslaagde en talrijk bijgewoonde **vogelexcursies** naar o.m. Kalken, Kruikebeke-Bazel-Rupelmonde en de Noord-hollandse plassenengebieden.

Er werd ook aan onderzoek gedaan met o.a. de broedvogelkartering, de waterpieper- en de voorjaarstrektellingen in de Hobokense Polder en de **Blauwe reiger broedplaatstelling** in het Wilrijkse kerkhof Schoonselhof. Er werd in meerdere gebieden watervogeltellingen gehouden en gespeurd naar spechten, en onze kennis van **Bonte vliegenvangers** werd ten velde van het Mastbos deftig bijgespijkerd. We spijkerden zelf een heuse Ardea-publieksstand in elkaar waarmee we op de Fort 7 Opendeurdag het grote publiek tegemoet traden, en in Hove vond in juni de vierde gebiedsverkenning (Uilenbos) en Ardea-ontmoeting plaats. Tussendoor werden de **Kielse Slechtvalken** in het oog gehouden, maar helaas werd er dit jaar geen broedsel vastgesteld. En met een snelle interventie werd in maart een voor onze regio zeldzame **Steenuil** in de buurt van het Fort 8 (toch voor even) van verstorning gered. Zoals gezegd was het altijd interessant én plezierig. Maar het meeste plezier schenken ons de vogels zelf, die zich gelukkig op al de genoemde activiteiten talrijk lieten zien en horen en ons op de één of andere manier altijd weer verrasten: door hun gedrag, hun gezang of zelfs hun geklaag. Of die ons gewoonweg betoverden door hun simpele schoonheid, zoals bleek uit de **observatietekeningen van Meerkoetjes** in het park. Of die zich dagelijks in een zeer grote diversiteit in onze sterk verstedelijkte regio durven te tonen, zoals blijkt uit de duizenden **waarnemingen**.

Ook de komende maanden gaan we met hetzelfde enthousiasme zorgen voor superplezierige vogelactiviteiten (al biedt de zomer een iets rustiger programma, zie de kalender, de website of de blog). Met onder meer een bezoek aan een vogelringstation en diverse excursies is dat zeker gegarandeerd. Maar vergeet deze zomer vooral niet er zelf af en toe op uit te trekken in één van onze regionale natuurgebieden. Ook daar zijn vandaag de dag ganzen gegarandeerd. De zwansen moet je er wel zelf aan toevoegen....

Joris Van Reusel

Contact:

Web: www.hobokensepolder.be/vwg-ardea Blog: ardea.hobokensepolder.be E-mail: ardea@hobokensepolder.be

Houdt u niet van mailen, websurfen of bloggen? Geen probleem. U mag ons steeds bellen op één van onderstaande nummers, of gewoon aanspreken tijdens een activiteit. Hartelijk welkom alleszins!

Coördinatoren:

Luc Van Schoor (0494/33 63 09)

Joris Van Reusel (0486/83 62 34, 's avonds en weekends)

Vogelwaarnemingen – Regio Zuid Antwerpen**1 februari - 30 april 2014**

Luc Van Schoor

In de besproken periode werden voor de ARDEA regio (*) op www.waarnemingen.be 4505 vogelwaarnemingen ingevoerd, verdeeld over 128 soorten. Dit overzicht bevat de meest interessante. ARDEA dankt de vele vogelliefhebbers/sters die binnen onze regio hun waarnemingen doorsturen en waarvan we bij deze selectie de namen vernoemen. We ontmoeten ze graag op één of meer van onze activiteiten; zie daarvoor de agenda <http://ardea.hobokensepolder.be>.

In dit vogelverslag worden gegevens van de lentetrektelligen Hobokense Polder (15 maart t/m 3 mei 2014) toegevoegd. In het overzicht zijn ook vogels opgenomen die over de Schelde of over LO (Burcht) vlogen. Deze waarnemingen werden meestal apart vermeld.

Lentetrektellingen leveren steeds een stuk minder vogels op dan tijdens de herfsttrek

Het was landelijk en zeker vanuit onze telpost bekeken een matig tot slecht trekseizoen met lage doortrekaantallen. Gelukkig waren er af en toe wat lekkere kersen op de dunne taart, met Kraanvogel en Krooneend als nieuwe soorten op de telpost.

Wat het weer betreft hadden we veelal te maken met ZO tot ZW winden waarbij de schaarse trekvogels vaak hoog overvlogen. De voorliefde van vogels om tegen de (gematigde) wind in te vliegen, bleek nog eens duidelijk uit de gegevens van enkele tellingen. Zo noteerden we de beste resultaten op 21 april met een lichte NO tot O-wind met o.a. 4 Kraanvogels, 2 Zwarte wouwen, 60 Zwaluwen en een 100 tal Graspiepers. We stelden nogmaals vast dat de meeste (zang)vogels verkozen om over de groenere linker Scheldeoever en over de oostelijke kant van de Hobokense Polder te vliegen

Het lijkt er op dat meeste doortrekkende (zang)vogels het groenarme stadscentrum vermijden. Vandaar de toenemende aantallen langs de westelijke-en oostelijke trekbaan van de Antwerpse agglomeratie

(*)voor een uitgebreid verslag zie: www.hobokensepolder.be/vwg-ardea onder vogelwaarnemingen.

Ze zitten er nog! En ander nieuws uit de Vallei van de Kleine Struisbeek

Groen Neerland

Ook dit jaar inventariseerde Natuurpunt Zuidrand de salamanders in de Vallei van de Kleine Struisbeek. We maakten daarbij dankbaar gebruik van 6 fuiken die de Provincie Antwerpen tot onze beschikking stelde gedurende de eerste week van juni. De fuiken werden verdeeld over mogelijke vindplaatsen en éénmaal per dag bemonsterd. Dit leverde 30 observatiemomenten op. De resultaten hebben we samengevat in volgende tabel. Ter vergelijking brengen we ook de aantallen van voorgaande jaren die met dezelfde methode en in dezelfde poelen tot stand kwamen.

	Kamsalamander	Kleine watersalamander	Alpen-watersalamander
2014	27	49	34
2013	23	34	105
2012	24	31	72

Foto Yves Joris

De Kamsalamander is nog altijd duidelijk aanwezig in de vallei; hij heeft de weg naar Groen Neerland wel nog niet gevonden :-). Misschien moeten we een overzetactieplan opstellen?

De beheerploeg van Zuidrand is alvast begonnen aan het onderhoud van de grachten van Groen Neerland, om het de eventuele nieuwkomers naar hun zin te maken. Ook de poelen aan het Geitenpad staan op het programma.

Ten slotte: al gehoord van ons nieuw wandelpad?

Zie 'Ontdek de natuur in t Stad', de nieuwste wandelgids van Natuurpunt, vers van de pers, blz. 24 !

Het wandelpad is al beschreven op papier maar moet hier en daar nog bewegwijzerd worden.

Zin om mee te helpen?

Mail naar rudolf.leemans@telenet.be.

Natuurpunt stelt voor: Gagelhappening in Landschap De Liereman

Op zondag 21 september ben je met je hele gezin welkom in Landschap De Liereman.

Ga mee op Moeraswandeling op zoek naar de gagel, het ultieme ingrediënt van het fameuze Gageleer bier of ontdek het kriebelend gespuis tijdens de Vieze Beestjeswandeling.

Uitblazen na al het wandelen?

Kom dan proeven van de streekproducten.

Kinderen kunnen zich ten volle uitleven in het vernieuwde speelbos, waterbeestjes vangen en bestuderen of nestkastjes timmeren.

Wil je er een heerlijk weekendje van maken?

Hotel Corsendonk Viane in Turnhout biedt een ideale opwarmer van het feest. Op 20 september word je verwelkomd met een bier- en sappenproeverij, gevolgd door een overnachting met ontbijt. Natuurpuntleden krijgen 10% korting.

Afspraak: zondag 21 september, 11 u. - 18 u., Landschap De Liereman, Schuurhovenberg 43, 2360 Oud-Turnhout.

www.natuurpunt.be/gagelhappening

Fort 7 nieuws

Wat is er zoal te vermelden over het natuurgebied? Welnu, op 14 maart stonden enkele Maartse viooltjes in bloei. Dit bescheiden plantje komt al jaren op slechts één bepaalde plek voor in de omgeving van het zeggeveldje.

In april vonden we nabij de hondenhokken een groeiplaats van het Bleeksporig bosviooltje. En begin mei stonden de sierlijke Salomonszegels in bloei.

Op een geroid stukje bos stonden voor het eerst Echte koekoeksbloemen in bloei! Hopelijk vestigt deze fraaie soort zich definitief op het reservaat.

In april was de Fuut een 10-tal dagen present maar daarna verdween hij/zij om op de ARDEA vogelzoektocht van 3 mei weer te verschijnen. Wachten op verdere waarnemingen. De blikvanger op het Fort is ongetwijfeld de IJsvogel die regelmatig wordt gezien. Meestal zijn het kortstondige ontmoetingen maar het geeft altijd veel voldoening deze prachtige vogel te zien!

Wat activiteiten betreft was natuurlijk de Open Fortdag van 6 april een topper, maar elders verneem je daar meer over.

Jammer was het foute bericht in de Streekkrant die deze dag situeerde op Paasdag 20 april!

Op 15 april organiseerde de jeugddienst van Wilrijk in het kader van de Grabbelpas een bijenwandeling voor kinderen en hun

grootouders. De wandeling met uitleg over het belang van bijen startte op de Kinderboerderij in de Lievevrouwkesbosweg en kwam ook langs het Fort waar onder leiding van medewerkers van Natuurpunt 'zaadbommen' werden gemaakt bestaande uit een mengsel van bentoniet – leem en een mengeling van verschillende bloemenzaden. De kinderen werkten ijverig mee en nadien mochten ze deze bollen mee naar huis nemen. Het was een leuke bedoening voor al de aanwezigen. Aan deze activiteit namen 32 kinderen + 7 begeleiders + onze NP-ers deel.

Op maandag 6 mei organiseerde onze plantenwerkgroep onder leiding van Ronny Deckers een inventarisatiewandeling op het Fort. Op het deel waar enkele jaren geleden bomen geroid werden om een bloemrijk hooiland te creëren en thans gekend onder de benaming Ground Zero vonden we 2 jaar geleden een groeiplaats van Kuifhyacint – *Muscaria comosum*. Het waren toen een dozijn ex. Nu vonden onze botanisten nog welgeteld 4 bloeiende planten. Het verspreidingsgebied van deze soort is Zuid Europa en bij ons ZZ en niet standhoudend. Het is meer een eigenaardigheid dan een wezenlijke bijdrage aan de biodiversiteit van Fort 7.

Benieuwd wat de zomerperiode nog in petto heeft.

Zomercampagne: Ontdek de natuur in 't stad

Deze zomer, van medio juni tot eind september, organiseren zeven Antwerpse Natuurpunt-afdelingen een grootse ledenwerfcampagne.

Vandaag zijn er meer dan 91 000 gezinnen lid van Natuurpunt. Zoveel leden hebben we nog nooit gehad, maar het kan nog beter. Met de slogan "Ontdek de natuur in 't stad" willen we de Antwerpenaren de boodschap meegeven dat er wel degelijk natuur in hun buurt te ontdekken valt. Dat er heel wat plaatsen zijn waar je kan genieten, uitblazen, bewegen, alleen, met z'n tweetjes, of met de kinderen. Natuurpunt beschermt deze natuur, dus de Antwerpenaar kan helpen door lid te worden!

Antwerpse wandelgids

Speciaal voor deze campagne maakten we een kleine wandelgids met zeven Antwerpse wandelingen die niet in onze 'dikke' fiets- en wandelgids staan. Nieuwe leden (maar ook bestaande) krijgen die gids om alvast in hun buurt op ontdekking te gaan.

In juli en augustus zal je in parken en op evenementen een team ledenwerwers zien opduiken om mensen over Natuurpunt te vertellen. Ook via de media, zoals de Gazet Van Antwerpen, zullen we onze boodschap brengen. Op heel wat plaatsen zullen we affiches en folders verdelen. De afdelingen zullen elke kans, elke wandeling, elk evenement aangrijpen om nieuwe leden te werven.

Slot

Deze campagne wordt afgerond met een feestelijk slotmoment op 't Steen in Antwerpen op 28 september 2014 met boottochten op de Schelde en wandelingen in de Hobokense Polder. Ook jij kan helpen. Doe mee aan de campagne "Speur mee naar nieuwe leden".

SPEUR MEE naar nieuwe leden

Wie Natuurpunt promoot en nieuwe leden aanbrengt, belonen we!
Je krijgt een **unieke gids met 7 Antwerpse wandelingen**.

Je maakt verder kans op:

- een weekendarrangement voor 2 personen in Priorij Corsendonk
- één van de 50 gezinstickets voor een boottocht op de Schelde
- tal van andere prijzen

**OVERTUIG
ANDEREN**
om ook lid te
worden

Lees er alles over op www.natuurpunt.be/ledenwervenleden
Of vraag een folder op bij je afdeling.

Big Jump

Spring mee voor proper water

13 JULI 15u

Henk Rijckaert springt ook mee!

www.bigjump.be

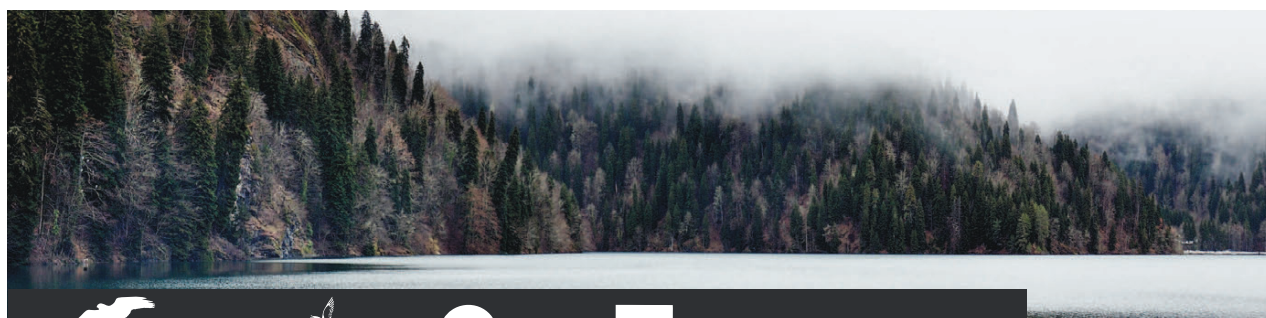
Spring jij ook mee op 13 juli?

Europa streeft ernaar dat tegen 2015 alle Europese waterlopen ecologisch gezond zijn. Om te voorkomen dat onze politici die naderende deadline vergeten, springen in heel Europa duizenden mensen in rivieren, beken en vijvers. Ze doen dat allemaal op precies hetzelfde moment, op zondag 13 juli om 15u.

Henk Rijckaert springt alvast mee in Antwerpen: "Laat ons eerlijk zijn, zwemmen in open lucht is geweldig. En als je dat kan koppelen aan een oproep voor meer proper water, dan doe ik daar graag aan mee."

Toon dat jij ook geeft om proper en levend water en spring mee, samen met Natuurpunt, GoodPlanet Belgium en Bond Beter Leefmilieu op 27 locaties in Vlaanderen.

www.bigjump.be

Bynnex

LYNX HD

8x30
10x30

DE NIEUWE KITE LYNX HD
DOOR NATUURPUNT VERKOZEN TOT
DE BESTE VERREKIJKER VAN HET JAAR!
UITZONDERLIJKE LEDENKORTING!

Sights of Nature

Natuurpunt Optiekshop
Sights Of Nature
Pieter De Conincklaan 108
8200 Brugge
T 050 31 50 01
F 050 31 68 47
www.sightsofnature.be

In Brugge vindt u de enige speciaalzaak van de Benelux voor verrekijkers, telescopen en microscopen. Sights Of Nature is reeds 30 jaar een begrip in binnen- en buitenland. U ontdekt er het volledige gamma van topmerken zoals Swarovski Optik, Kite Optics, ... In de winkel staat men garant voor deskundig advies en de beste service. In het eigen atelier kan u terecht voor alle herstellingen van hedendaagse maar ook uw oude optische instrumenten.

Sights Of Nature is officieel partner van Natuurpunt en ook gekend als de Natuurpunt-Optiekshop. Leden genieten er niet enkel korting... Via elke aankoop schenken zij ook een grote bijdrage aan de werking van Natuurpunt!

Vleermuizeninventarisatie op Fort 7

Johan De Ridder en Daniel Sanders

In de volledige Antwerpse fortengordel overwinteren jaarlijks meer dan de helft van de gekende overwinterende vleermuizenpopulaties in Vlaanderen. Zowel naar aantal als naar soortenrijkdom van vleermuizen is de fortengordel van Europees belang. De forten zijn niet alleen bijzonder belangrijk als overwinteringsplaats voor vleermuizen; buiten het winterseizoen zijn ze ook essentieel als zwermplaats en jachtgebied.

Fort 7 maakt samen met 18 andere forten en één schans deel uit van het habitatrictlijngebied 'Historische fortengordels van Antwerpen als vleermuizenhabitat'. Deze zogenaamde speciale beschermingszones (SBZ) zijn van essentieel belang voor de goede staat van instandhouding van vleermuizen in Vlaanderen. Door het groot aantal forten, schansen en bunkers en de samenhang die bestaat tussen de verschillende objecten stijgt het belang van het geheel van de SBZ.

Op Fort 7 wordt al gedurende lange tijd vleermuizen geteld in de winter. Over het voorkomen van vleermuizen in het gebied gedurende de rest van het jaar was slechts versnipperde kennis aanwezig. In 2013 voerde Natuurpunt Zuidrand Antwerpen een inventarisatie uit om meer gegevens te verzamelen. We stelden ons volgende vragen: "Welke soorten vleermuizen komen voor in het natuurreservaat Fort 7 in het voorjaar, zomer en najaar? Welke functies voor vleermuizen kunnen toegekend worden aan het gebied? Hoe verloopt de activiteit van vleermuizen over het seizoen?" Het antwoord op deze vragen wordt onderzocht aan de hand van het meten van vlieg- en jachtactiviteit van vleermuizen op vaste meetpunten en een verkennend zwermsonderzoek in 2013. De tellingen en soortdeterminatie gebeurde met behulp van batdetectoren.

Er werden 17 meetpunten aangeduid in het reservaat. De meetpunten werden éénmaal per maand op 1 avond volgens een vaste route gelopen. Het veldwerk werd uitgevoerd tussen 11 april en 24 oktober 2013. Op de meetpunten werd de aanwezigheid en de vlieg- en jachtactiviteit van vleermuizen bepaald. Dit gebeurde met ultrasoon detectoren (batdetector). De waargenomen jachtgebieden en vliegroutes werden in kaart gebracht.

We besteedden extra aandacht aan zwermgedrag. Zwermen wordt omschreven als het bezoeken van een groot aantal vleermuizen van winterverblijven vóór de winterslaap. Aan het zwermgedrag worden twee functies toegeschreven: voortplanting en verkenning van de mogelijkheden voor overwintering. Zwermen is een essentieel onderdeel in de levenscyclus van vleermuizen, en zwermlocaties zijn van groot belang voor de bescherming van de vleermuizen. Er werd een verkennend onderzoek naar zwermgedrag uitgevoerd gedurende 5 avonden van einde augustus tot einde oktober. Het gelijkvloers van het reduit en de binnenplaats, de contrescarpe en de droge gracht werden bezocht gedurende 5 avonden. De caponnière, de halve caponnières en de artillerie-ingang werden op twee avonden bezocht. Doel was een beeld te krijgen van het belang van de lokalen en de gebouwen in functie van zwermgedrag. Dit gebeurde door observatie van rondvliegende dieren. Er werd geen mistnetonderzoek uitgevoerd. Het is aanbevolen dit één van de komende jaren uit te voeren.

De samenstelling van de vleermuizenpopulatie in voorjaar, zomer en nazomer werd ingeschat op basis van de batdetectorwaarnemingen. Er werden tijdens de inventarisatie minstens 9 soorten vleermuizen waargenomen: Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*), Baardvleermuis (*Myotis mystacinus*), Watervleermuis (*Myotis daubentonii*), Franjestaart (*Myotis nattereri*), Meervleermuis (*Myotis dasycneme*) en Gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*).

De vliegactiviteit van Gewone dwergvleermuis was het hoogst en was verantwoordelijk voor meer dan 87% van de totale activiteit in het studiegebied. Ruige dwergvleermuis en Watervleermuis vertoonden beiden rond de 5% van de vliegactiviteit. Vliegactiviteit van Gewone dwergvleermuis werd waargenomen van begin mei tot einde oktober. De vliegactiviteit was echter niet gelijkmatig verdeeld over de inventarisatieperiode. Uit de gegevens konden we afleiden dat er een toename van de vliegactiviteit was vanaf april met een piek begin juni, waarna de activiteit terug daalde. De grootste vliegactiviteit werd dus waargenomen in de kraamperiode van de Gewone dwergvleermuis. De waarnemingen van andere soorten was veel meer gelokaliseerd in plaats en tijd.

Minstens 5 soorten gebruiken Fort 7 uitgesproken als jachtgebied: Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Watervleermuis, Baardvleermuis en Gewone grootoorvleermuis. De jachtgebieden zijn sterk gebonden per soort. Gewone dwergvleermuis joeg vooral in de nabijheid van historische gebouwen (begroeid met oude bomen) en de droge gracht van het reduit. De meetpunten ter hoogte van de rechter halve caponnière en het hoofdfrontgebouw waren hier uitzonderingen op. De omgeving van de fortgracht wordt als jachtgebied gebruikt door verschillende vleermuissoorten: Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Watervleermuis, en Laatvlieger. Baardvleermuis en Gewone grootoorvleermuis jagen in de buurt van begroeiing langs de fortgracht. In de zone van de artillerie-ingang over het hoofdfrontgebouw tot de linker halve caponnière werd veel jachtgedrag waargenomen van Grootoorvleermuis. De Grootoorvleermuizen jagen vermoedelijk in de boomkruinen van de eiken op het talud en de gebouwen. Het is aannemelijk dat het hele terreplein van artillerie-ingang tot hoofdfrontgebouw gebruikt wordt als jachtgebied. De vleermuizen jagen daarbij voornamelijk in beschutting van de gebouwen en van de bomen. Grootoorvleermuis neemt grote prooien mee naar een hangplaats om ze daar op te eten. In één van de gebouwen werd zo een hangplaats vastgesteld.

Opvallend was de waarneming van Meervleermuis op 6 juni en 6 juli boven de fortgracht (figuur 1). Meervleermuis is een bijlage II soort van de habitatrictlijn. Ze geniet extra bescherming onder deze richtlijn. Meervleermuis jaagt voornamelijk boven

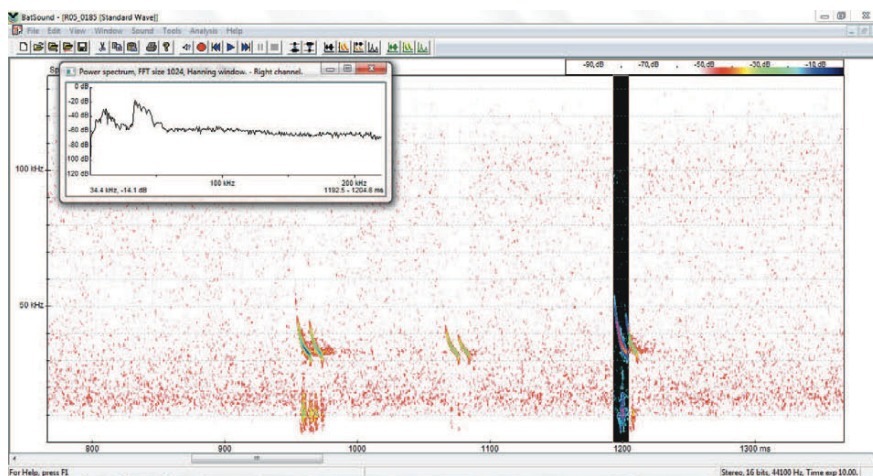
grote, open waterplassen, rivieren en kanalen. Het is echter ook een lange-afstandtrekker tussen winter- en zomerverblijfplaats. Onderzoekers geven aan dat volwassen vrouwtjes in juli beginnen aan de migratie naar de overwinteringsplaatsen en tegen einde augustus hebben alle vrouwtjes de kraamkolonies verlaten. Op hun route naar de overwinteringsplaats (gewoonlijk een 200-300 km ver), bezoeken de geslachtsrijpe vrouwtjes de paarplaatsen van de mannetjes. Tegelijkertijd verzamelen de juvenielen en sub-adulten zich in het 'ontmoetingscentrum', waar ze tot september verblijven.

Vleermuizen gebruiken vliegroutes. Een vliegroute is een vaste route van een vleermuis of een groep van vleermuizen vanaf een verblijfplaats naar een foerageergebied of tussen verblijfplaatsen en vice versa. Er zijn twee belangrijke vliegroutes vastgesteld op Fort 7. De bomvrije gang van de reduct-ingang wordt gebruikt als vliegroute van voornamelijk Dwergvleermuizen die van de omliggende woonwijk naar het fort vliegen. Vleermuizen vliegen ook via de Oude Tankweg richting het reduct. Ze naderen het reduct via de doorgang naar de rechter lage batterij, en volgen dan de randen van de contrescarpe. In omgekeerde richting werden ook bewegingen vastgesteld. Het betreft soorten zoals Baardvleermuis, Watervleermuis, Gewone grootoorvleermuis en Gewone dwergvleermuis. Een deel van de vleermuizen komt vermoedelijke uit het Schoonselhof.

Zwermgedrag werd waargenomen van augustus tot begin oktober. Zwermactiviteit vond zowel binnen als buiten de gebouwen plaats en was voornamelijk opvallend aanwezig in (de omgeving van) het reduct (figuur 2). Het ging over soorten zoals Baardvleermuis, Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger en Grootoorvleermuis.

De inventarisatiegegevens werden geanalyseerd en samengebracht met 15 jaar wintertelgegevens in een visieplan voor vleermuizen voor Fort 7 en een zoneringsplan. Het zoneringsplan geeft aan welke zones potentieel belangrijk, belangrijk tot zeer belangrijk zijn voor vleermuizen, welke zones niet belangrijk zijn en zones waarvan het belang m.b.t. vleermuizen op dit ogenblik niet gekend is. Aan deze zoneringsplan wordt een functie gekoppeld, alsook een beheer, toegankelijkheidsregeling en de mogelijkheden voor medegebruik. Het zoneringsplan heeft momenteel nog geen statuut maar kan op termijn deel uitmaken van het geïntegreerde beheerplan.

Het eindrapport van de inventarisatie kan geraadpleegd worden op de website van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen. (http://www.zuidrand.be/pdf/20140524_Vleermuizen_op_Fort_7_eindrapport.pdf)

Figuur 1. Sonogram van Meervleermuis op meetpunt FZ01 (opname 2013_R05_0185, 6 juni 2013)

Figuur 2. Zwermlocatie in de linker chicane van het reduct

Vogelexcursie**Bourgoyen-Ossemeersen****02/03/2014 – 11 dlnm****Gids: Hugo Waeterschoot****Leiding: Wim Vandeweyer****Verslag: Joeri Claes**

Voortgestuwd door een stralende zon reden we richting Gent voor een bezoek aan het 'stadsreservaat' de Bourgoyen. Dit natuurgebied werd zoals vaak mogelijk gemaakt door het armzalige karakter van de grond, waardoor de laatste boer geen geïnteresseerde overnemers vond en de stad Gent dan maar besliste om er een natuurreservaat van te maken. Onze voorzitter organiseerde er als student nog prille beheerwerken. Dat pionierswerk resulteert vandaag in een door stad en autosnelweg omsingeld natuurgebied van 230 ha, met op het terrein een druk belopen trage weg door de talloze recreanten en hun al dan niet los lopende honden. Die drukte weerhoudt de vogels er voorlopig echter niet van om hier vooral 's winters in grote getale neer te strijken. Op een korte voormiddagwandeling langs de oostkant van het gebied kregen we alle gangbare eendensoorten in de kijker, met als bonus Wulpen, Brandganzen, maar liefst zes cirkelende Buizerds en voor velen de eerste zingende Tjiftjaf van een vroege lente.

Tijdens de lunch bepleitte Frans met vuur het belang van dromen en de onze kwamen in de namiddag bijna allemaal uit. Of wat dacht je van een foeragerende Grutto op 20 meter of Baardmannetjes op armlengte? Om nog te zwijgen over de tientallen Kemphanen en -hennen die haastig elke vierkante meter onderzochten op voedsel, of het gestoei van de Aalscholvers die in hun nestbomen al moedertje en vadertje aan het spelen waren.

We noteerden op onze ontspannen wandeling rond het gebied in totaal maar liefst 50 inheemse vogelsoorten. Kom daar maar eens om in eender welk natuurgebied nabij Antwerpen.

Winteravond:**Brand op de Kalmthoutse Heide****8/3/2014 - 66 dlnm****Spreeker: Filip Van Boven****Verslag: Hugo Waeterschoot**

Op deze warmste maartavond sinds mensenheugenis, of beter gezegd de metingen, naar een film over een reusachtige brand gaan kijken is een uitdaging, niet? Filip Van Boven stond er op 25 mei met zijn neus

bovenop toen de Kalmthoutse Heide ter hoogte van de Putse Moer in brand schoot. Het werd een verhaal van voortschrijdende vuurhaarden, heroïsche gevechten om de brand in te tomen, de vernietigende kracht van warmte en vuur, > 50 % van de heide in de as,... Ik kreeg het er eerlijk gezegd warm van. Na de pauze kwam dan de verlossing... alle vernietigende kracht ten spijt heeft zowel de fauna als de flora zich wonderwel hersteld en in de meeste gevallen zelfs beter dan voorheen. Zelfs de meest kwetsbaar geachte soorten zoals de heide zelf, de Gladde slang, de Levendbarende hagedis of de Heikikker hebben het overleefd !!! Wat een survival instinct zeg. Maar dit ging niet zonder een zware prijs want na de brand werd door natuurwerkers zoals Filip maanden gezwoegd om de gevolgen van de brand te minimaliseren door plag- en anderen beheerwerken. Het verhaal was meeslepend en de beelden van

het herstel nog meer... wat een kwaliteit. Niet voor niets dat Filip ook voorzitter is van de bond van verantwoorde natuurfotografen. Toegegeven ... ik brand van verlangen om die reeks nog eens terug te zien en vooral het resultaat in levende lijve te zien op paasmaandag op de wandeling aan het getroffen gebied in de Kalmthoutse Heide.

Wandeling in het Niels Broek**16/03/2014 - 28 dlnm****Gids: Stanislas Marichal****Leiding: Lucy de Nave****Verslag: Veerle De Saedeleer**

Op deze zonnige, bijna zomerse dag verwondert het niet dat er zoveel interesse is voor deze wandeling in Niel.

Onze gids steekt meteen van wal met

de geschiedenis van het gebied, die teruggaat tot op de Ferrariskaarten. Dijkoverstromingen maakten er een gevarieerd landschap met zoet- en brakwatergebieden. Dicht tegen de Rupel en net voor de monding in de Schelde maakt het deel uit van het Sigmaphan evenals van de Europese Natura2000 richtlijnen. Het beheer van dit staatsgebied is in goede handen bij Natuurpunt.

Aan de hand van een rebus worden wij door het gebied gegidst.

Op de Broeklei zal de dreef van Zomer-eiken worden hersteld. Nu staan er Witte abeel, Zwarte els, getooid met zijn mannelijke elzenkatjes, en ook twee Essen, waarvan het hout vroeger als alaamhout gebruikt werd. Tussen de abelen groeit Kraailook, een zeldzaam en gekoesterd plantje aldaar. Daarnaast komen we ook bloeiend Speenkruid, Kleine veldkers,

Witte en Paarse dovenetel en Bosanemoon tegen. Twee Buizerds en een Torrenvalk cirkelen boven het landschap. De Tjiftjaf, Winterkoning en mezen laten van zich horen, net als een Zwarte roodstaart. Een oude vlasrootput wordt hersteld tot amfibieënpool, met errond elzen. Elzenhout werd vroeger gebruikt, met zand en stenen, om het vlas onder water te houden bij het roten en gaf aan het vlas zijn blauwe kleur. De vreselijke stank van het roten maakte dat de put buiten het dorp gelegen was.

Op het pad naar de dijk zien we in het polderlandschap de Wullebeek lopen. Ernaast staan knobomen, die worden hersteld o.a. voor de Steenuil en geknot door Natuurpunt. De Grote klit met zijn oude zaad'klitten' staat naast Klein hoefblad, dat al in bloei staat. In de

zonnige zijkant vliegen een hoop grijze Zandbijen vlijtig over en weer.

In het broek bloeit de Dotterbloem al, aan de rand Groot hoefblad met zijn roze pluim bloemen. Op een plek in het gebied liggen twee 'verrassingsplanken' op de grond. Eén plank verhuult de gangen van een muizennest. Een mooi ingeplant bijenhôtel met boomse pannen trekt een groot aantal gasten op deze zonnige dag. We wandelen door het nattere gedeelte waar de Tjiftjaf, Groene specht, Koolmees, Winterkoning en Roodborst ons met hun baltsmuziek begeleiden. Zou dat Echt judasoor dit ook horen? Rondom Bosanemoon en een eerste Hondsdraf in bloei, samen met een redelijk aantal Slanke sleutelbloemen. Een Gehakkelde aurelia geniet mee van de bloemen en de zon.

Op de dijk gekomen spreekt Stanislas over getijden, de invloed van maan en zon - hoogtij, springtij en doodtij. Het Sigmaplán en de termen Gecontroleerd Overstromingsgebied (GOG) en Gereduceerd Getijdengebied (GGG) komen ter sprake. Fluit daar ondertussen een Blauwborst in het riet? Dukdalf27, als visdiefeilandje voorzien in de Rupel, werd succesvol verplaatst naar het Noordelijk eiland Wintam.

Onze tijd zit er ondertussen bijna op. We wandelen terug via de dijk en komen nog het historisch Langwiel tegen, een plas ontstaan na een dijkbreuk.

Aan het eind van deze wandeling in het Niels Broek krijgen wij de oplossing van de rebus. De woorden ervan zijn verwerkt in dit verslag, met uitzondering van één, omdat we deze niet echt gezien hebben. Weten jullie deelnemers welk woord ontbreekt?

Hartelijk dank aan Stanislas voor de uitgebreide en kundige uitleg, aan leiding en alle aanwezigen voor deze mooie namiddag!

Voorjaarsbloeiers in het Uilenbos: reeën bij de vleet !

23/03/2014 - 32 dlnm

**Leiding: Gerda de Gheselle en Hugo
Waeterschoot**

Verslag: Hugo Waeterschoot

4 Jaar geleden was het een te warme winter en waren de voorjaarsbloeiers tegen 20 maart reeds uitgebloeid; gevolgd door 2 te strenge winters zonder bloemen einde maart. En vorig jaar zag het wel "wit" maar niet van de bosanemonen maar door een dikke sneeuwlaag... Zou het dan toch een keertje lukken dit jaar? En ja hoor het was er midden op ! De Sleutelbloemen stonden

theatraal te pronken met hun okergele kleur terwijl het Speenkruid, de Bosanemoon en de Witte klaverzuring zij aan zij het kopje gebogen hielden voor het ietwat barre weer wachtende (zoals wij) op een zonnepriem. Ze vormden grote tapijten maar de bloei was duidelijk minder "dens" dan in sommige voorgaande jaren. De blikvanger voor de 32 deelnemers van vandaag waren ongetwijfeld de reeën. Er ging geen halfuurtje voorbij zonder dat we een groep van 5 tot 7 exemplaren zagen wegsprinten of rustig wegdraven, de bok voorop. Iemand vergeleek het met konijnen ... In de weide, op de wegen, in het bos...overal zagen we ze en zo mooi en vooral zo duidelijk. Dit had ik in mijn lange natuurcarrière eerlijk gezegd nog nooit meegemaakt in Vlaanderen. Het toemaatje door de roffel en lachen van de Zwarte, Groene en Bonte specht en de helklinkende territoriumroep van de Boomklever, konden deze zondagmorgen enkel maar verder opfleuren. Vrees echter dat we dit geen tweede maal meer gaan meemaken waardoor het Uilenbos zoals steeds een mysterieus bos blijft in de analen van de natuurverkenner.

WANDELING DOOR HET UILENBOS

Ik weet hoe de uil ons gadesloeg vanuit hoge eiken.

Zijn bos een wit tapijt van anemonen, speenkruid, hondsdraf en bosjes sleutelbloemen.

De grachten rondom met wissels van opgejaagde reeën, dan links, dan rechts, of vooraan. Wij liepen zwijgzaam, luisterend;

de zwarte specht heel ver, de reiger met brede ronde vleugelslag, de eend, maar de tjif tjaf op een hoge tak. Het bos tweehonderd jaar geplant, de uil elk jaar op nest : een trouw bestand.

Erica Schiltz

Ardennenwandeling en voorjaarsflora in de Hermeton vallei

26/04/2014 - 16 dlnm

Gids: Raoul Hendrickx

Leiding: Hugo Waeterschoot

Verslag: Erlend Hansen

Deze stevige super-wandeling alweer in een geologisch breukgebied (hoe kan het anders met Hugo !) startte om 11.15 u. helemaal boven, in Soule na de koffie, om daar dan 95 meter naar beneden te duiken naar de Maas. Deze ruwe rivier, die de Hermeton ook is, loopt precies op de botsing van zoveel miljoen jaar geleden tussen het Condros en de Ardennen, waardoor de uiteen getrokken lagen een alternatie vormen van arme kalkgrond en rijk alluvium, die weerspiegeld wordt door de alternatie

boven het pad, kon men aflezen dat tot daar het Hermetonwater overstroomde: indrukwekkend ! Getuige daarvan waren verderop ook die immense boomstronken, die overal in het dal dwars over de woeste rivier lagen, en/of gewoon de vallei barricadeerden ! Hierdoor moesten we hetzij steile stukken naar boven klauteren om die even zo snel weer af te dalen, hetzij onder de boomstammen doorkruipen (zelfs met onze rugzakken !) om terug de afdaling op het originele pad verder te kunnen zetten. In de zijwand van de rivier ontwaarden we dan een hol (een Otter ?) Even later sporen van een Das, en de omgewoelde modderplassen van de Everzwijnen !! Daar ook zagen we een zwerm Microvlinders, en ook Doolhofzwam en Roodgerande houtzwam. Reeds vermoeid hielden we onze picknick in een net gerooid gedeelte van de vallei (gedeeltelijk wel gerooid door de Bevers !), waar we plots 2 Zwarte ooievaars net boven ons langdurig zagen cirkelen, opgejaagd door Buizerds. Verder afdalend langs rotsmassa's met Zwartsteeivaren, Eikvaren en Smalle stekelvaren, maar ook Steenbreekvaren, kwamen we uit op het stuk waar onze weg helemaal was weggespoeld De keuze was 68 meter naar omhoog met een touw, of door de rivier waden ! We verdeelden ons in 2

spectaculaire Canadese wouden deed denken, en waar uitgestrekte velden hevig geurende witte Daslook weldra zal vervangen worden door evenzoveel ontluikende Gele monnikskap en Gele anemoon. Onder het geluid van een Boomvalk, vonden we nog Witte rapunzel, Mannetjes orchis en Bleke schubwortel. Voorbij de kapotte brug (volgens plan te gebruiken !), belandden we dan omstreeks 19 u. in de bewoonde wereld, waar we nog hartig een stukje lekkers hebben gegeten. Van een onvergetelijke en sensatievolle excursie gesproken. Proficiat aan Hugo en Raoul !

Lentewandeling

De Kluis- Blommerschot

11/05/2014 - 14 dlmm

Gids: Paul Stryckers, conservator

Leiding: Veerle De Saedeleer

Verslag: Erlend Hansen

Dit bucolisch natuurgebied, gelegen op de scheiding van 4 gemeenten Zandhoven, Zoersel, Vorselaar en Malle, behelsde eerst enkel de De Kluis van 5 ha, en werd daarna stelselmatig uitgebreid tot een grote groene zone van meer dan 22 ha, waarbij een groot deel van de vallei van de De Delfte Beek via ANB, onder beheer van Natuurpunt kwam. In deze rijke leemzand-

Overall overbruggen knoestige boomstronken het wassende water, waarop 's winters allerlei muizenpootjes hun afdruk in de sneeuw achterlaten. In het heldere water tiert het van Waterweegbree en Egelskop. We horen de bonte vliegenvanger zingen. Even later zien we een partij grote Amerikaanse eiken, die onderaan rondom rond zaagbladbreed ingezaagd – geringd- zijn. De schors van deze dode eiken krimpt en vormt dan ook een ideale schuil- en voederplaats voor de Boomkruiper. Verderop ontwaren we de bijna uitgebloeide Bittere veldkers (soort Pinksterbloem) en staan we stil voor een pracht van een goudrode Franjehoed ! Voorbij de dubbele dreef met Amerikaanse eiken, bij het gezang van een Winterkoninkje, ontdekken we een nest van zwarte rupsen (ra, ra). Al snel wordt het landschap schraler door de uitgroei van het Adelaarsvaren, waaronder geen enkele andere plant zich kan ontwikkelen en daardoor de bosuitbreiding tegenhoudt. Aan de brug van de autoweg legt Paul uit dat deze brug eigenlijk een betonnen ring was, waarbij het «kunstwerk in verdrongen toestand werd gebracht», lees onder water gezet om de beek onder de weg te laten doorstromen. Aan de overkant belanden we in het gedeelte van De Kluis, waar in de jaren '50 en '60 het natuuristenkamp 'De Spar' gevestigd was. Het gebied heeft een veel ruwere biotoop en overall zien we nog restanten van dammen en blokken waar ooit dennen (nu hulst) stonden om het centraal gedeelte af te scherm. We komen uit waar voorheen het centraal clubhuis gestaan heeft en lopen langs het vroegere zwembad, nu uitgediept tot een meer natuurlijke vijver, en omgord door Geoorde wilgen en Ratelpopulieren. Er staat ook een dode Berk, waar we Spechten-kuikens luidruchtig horen roepen vanuit hun spechtenholen. Verder doorlopend in het zompig gebied, ontdekken we ligplaatsen van reeën, waar ze vermoedelijk zouden rusten (hoewel dit nooit écht is vastgesteld !). En tot slot terug op de weg, toont de gids ons Wegedoorn, een soort onopvallende struik met doorn in de oksel, waarvan hij zelf de zaden had uitgezet langs de weg, om de biodiversiteit in het gebied te behouden. En toen, toen openden zich de hemelsluisen !!! Met dank aan de leiding en de duidelijke gids om ons dit prachtig stukje bucolische natuur te laten ontdekken ! Voor herhaling vatbaar !

groepen. Ik ploeterde al snel blootvoets tot aan de knieën in de modder, maar geraakte via een zandbank uiteindelijk toch over. Hugo had alle moeite om de dames over te zetten, om dan 50 meter verder, de rivier opnieuw te moeten oversteken ! Onder wild gejuich van de andere groep werden de dames uiteindelijk op de rug van de leider overgezet ! Hugo lukte er ook in foto's te maken van een flitsende Waterspreeuw. Met frisse voeten ging de afdaling verder door het machtig decor, dat eerder aan

grond vinden we al snel in een gedeeltelijk gekapt bos Zilverschoon, Adelaarsvaren en Dalkruid naast een groep van Grove dennen. Het beheer richt zich enkel op het bestrijden van exoten zoals de Amerikaanse eik en de Vogelkers. Voorbij de brug ontplooit zich onder een loofbos, een schilderachtig tapijt van voorjaarsbloeiers, waaronder Kruipend zenegroen en Meiklokjes langsheen de meer dan poëtische meanders van deze snelstromende beek.

DE NATUUR

in jouw testament

Neem een goed doel op en bescherm zo meer natuur voor de volgende generaties.

Do 9 oktober 2014

Interesse om Natuurpunt op te nemen in je testament?

Door een testament op te maken, kan je jouw **nalatenschap geven aan een goed doel** zoals Natuurpunt. Met die inkomsten kan Natuurpunt nog meer natuur beschermen. Erfenissen zijn steeds meer van belang om de biodiversiteit te behouden voor de **volgende generaties**.

Er bestaan verschillende formules. Ken je bijvoorbeeld al het duolegaat? Een manier om iets na te laten aan het goede doel zonder je erfgenamen (familie of vrienden) ook maar iets te kort te doen. Zij erven immers **belastingvrij** en moeten **geen torenhoge successierechten** betalen.

2 INFOSESSIES OP DONDERDAG 9 OKTOBER

Spreker is **Joost Verbeke**, contactpersoon voor schenkingen en legaten bij Natuurpunt. Hij biedt een overzicht van de mogelijkheden en de fiscaal voordeligste formule aan de hand van praktische voorbeelden.

LOCATIE zeemanshuis Stella Maris
zaal Mercator • Italiëlei 72 • 2000 Antwerpen

14u Ontvangst vanaf 13u30 bij koffie en een stuk taart.
De presentatie gaat door van 14u tot 15u30

20u Ontvangst vanaf 19u30 bij koffie en een stuk taart.
De presentatie gaat door van 20u tot 21u30.

Na afloop kan je onder vier ogen je persoonlijke vragen stellen. Inschrijven hoeft niet, maar we horen graag van je komst:
Joost Verbeke • joost.verbeke@natuurpunt.be
015-29 72 49 • 0477-20 47 27

Foto p.31
Boomklever & Boomkruiper
© Raymond Suls

Foto's p.32
boven: Jupiters anjer
© Freddy Vermeulen
onder: Heidelibel spec. © GvB

kalender

- * 5 juli: VOC & Nachtzwaluwentocht*
- 13 juli: pinteling*
- *20 juli: rondje pontje*
- 27 juli: de Oude Buisse Heide & de Maatjes*
- 3 augustus: De Maat - Mol*
- 10 augustus: steltlopertocht Oosterschelde*
- 17 augustus: Hof Ter Linden*
- 23 augustus: ringdag & vleermuizen op Fort7*
- 31 augustus: Averbode bos & heide*
- 7 september: geen activiteit*
- 13 september: ARDEA verrassingstocht*
- 14 september: Hoge Venen tocht*
- 21 september: Fort 7*
- 28 september: paddenstoelen in het Zoerselbos*
- 4 oktober: ARDEA - start trektellingen*
- 5 oktober: zeevogels & najaarstrek - Westkapelle*
- 12 oktober: Uilenbos*
- 19 oktober: paddenstoelen in park Vordenstein*
- 26 oktober: vogeltocht Wintam*

** inschrijven noodzakelijk*

*Teksten voor het volgend nummer van
rAntGroen ontvangen we graag
ten laatste op 15 augustus.*